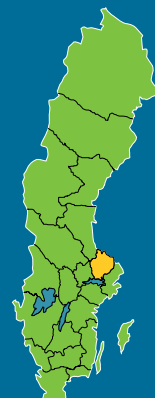

Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2017 UPPSALA LÄN

Prognos för arbetsmarknaden 2018

Text: Jim Enström, 010-487 26 40
Arbetsförmedlingen, Analysavdelningen

Eftertryck tillåtet med angivande av källa
Arbetsförmedlingen 2017-12-13

Innehåll

Konjunkturläget i Uppsala län.....	6
Prognos över sysselsättning och arbetslöshet.....	9
Näringsgrenar.....	15
Jord- och skogsbruk.....	15
Industri.....	15
Byggverksamhet.....	19
Privata tjänster.....	22
Handel.....	24
Transport.....	24
Hotell- och restaurangverksamhet.....	25
Information och kommunikation.....	26
Finansiell verksamhet och företagstjänster.....	26
Personliga och kulturella tjänster.....	26
Offentliga tjänster.....	28
Utbildning.....	29
Vård och omsorg.....	30
Offentlig förvaltning.....	31
Matchningsläget på arbetsmarknaden.....	31
Befolkning och arbetskraft.....	34
Inskrivna arbetslösa vid Arbetsförmedlingen.....	36
Arbetslöshetens utveckling.....	36
Arbetslöshetens sammansättning.....	37
Ungdomsarbetslöshet.....	39
Stort gap bland grupper med utsatt ställning.....	40
Utmaningar på länets arbetsmarknad.....	47
Bilagor.....	50
Bilaga 1. Metod och urval.....	50
Bilaga 2. Definitioner.....	52
Bilaga 3. Arbetslöshetens sammansättning.....	53

Stark svensk konjunktur

Under de senaste kvartalen har bilden för den globala ekonomin fortsatt att förbättras. Att den ekonomiska aktiviteten åter är stigande även i flera tillväxtekonomier är viktiga pusselbitar i denna utveckling. Utvecklingen är således tydligt synkroniserad och för första gången på tio år väntas i år samtliga OECD-länder visa positiv tillväxt. Under 2017 har även flertalet framåtblickande internationella enkätbaserade förtroendeindikatorer fortsatt att visa styrka vilket borgar för en bred positiv utveckling av den ekonomiska aktiviteten i världen också under 2018 och 2019. Under 2017 har högkonjunkturen i den svenska ekonomin fortsatt att förstärkas. Aktiviteten i ekonomin fortsätter att vara hög och tillväxten har nu varit god under lång tid. Arbetsförmedlingens intervjuundersökning visar på en fortsatt tydlig optimism hos de privata arbetsgivarna. Både hos de företag som är mer beroende av den inhemska efterfrågan som de delar som påverkas mer av efterfrågan från utlandet förväntar sig en fortsatt god efterfrågan på som är mer beroende av exporthandel. Arbetsgivarna har även fortsatt mycket högt ställda anställningsplaner. Till detta kan läggas att stämmningsläget bland hushållen förstärkts ytterligare. Förutsättningarna för en fortsatt god utveckling av såväl tillväxten i ekonomin som av sysselsättningen är således goda. Detta innebär även att högkonjunkturen i den svenska ekonomin fortsätter att mogna under vår prognosperiod.

För Uppsalas del innebär detta att arbetsgivarna är fortsatt optimistiska och har en fortsatt stark tilltro till den närmaste framtiden. Den privata konsumtionen ligger på höga nivåer men även den offentliga konsumtionen och bygginvesteringar bidrar till det gynnsamma läget i den uppländska ekonomin.

Fler sysselsatta

Uppsalas arbetsmarknad förväntas fortsätta gå bra och Arbetsförmedlingen gör bedömningen att antalet sysselsatta i Uppsala län kommer att öka med 2 400 personer till slutet av 2018. Den offentliga sektorn, som utgör en stor och viktig del av länets arbetstillfällen, har haft goda sysselsättningsökningar de senaste åren och väntas fortsätta öka. Tack vare hushållens fortsatt goda konsumtion fortsätter många av de privata tjänstenäringarna att växa, vilket också leder till ökad sysselsättning. Detta gäller särskilt för delbranscherna handel samt finansiell verksamhet och företagstjänster. Konjunkturen inom byggverksamhet är mycket god, klart över det historiska genomsnittet och sysselsättningen ökar. Även i industrin, som i stor utsträckning, är exportberoende, väntas också antalet sysselsatta öka något och förväntningarna för 2018 stärks. Sammantaget är prognosen att sysselsättningen i Uppsala län ökar med 1,6 procent under prognosperioden, 2017-2018

Fler arbetslösa men fortsatt låg arbetslöshet

Uppsala läns arbetsmarknad är relativt stabil tack vare en mångsidighet med stor privat och offentlig tjänstesektor. Dessutom bidrar närheten till Stockholms arbetsmarknad till länets förhållandevis låga arbetslöshet, som är fortsatt lägst i landet. De inskrivna arbetslösa väntas öka med nästan 250 personer till slutet av 2018, en relativ arbetslöshet på 5,9 procent trots en stark efterfrågan. Detta beror till största delen på ett kraftigt inflöde till arbetskraften av utrikes födda samt att de arbetslösa i alltför låg utsträckning har den kompetens arbetsgivarna söker. Sammantaget väntas ändå länet ha landets lägsta arbetslöshet i slutet av prognosperioden.

Grupper med utsatt ställning på arbetsmarknaden

Arbetsförmedlingen har identifierat fyra grupper som i genomsnitt möter en svårare arbetsmarknadssituation och därför löper större risk att bli långvarigt arbetslösa. Dessa grupper är personer med högst förgymnasial utbildning, funktionsnedsatta med ett funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga, utomeuropeiskt födda samt arbetslösa i åldern 55-64 år. 75,6 procent av de inskrivna arbetslösa i Uppsala län tillhör någon av de grupper med större svårigheter att själva lösa sin arbetsmarknadssituation. Arbetslösheten för dem som har högst förgymnasial utbildning är exempelvis mer än tre gånger så hög jämfört med dem som har en gymnasial utbildning. En inte försumbar andel av de inskrivna saknar dessutom fullständig grundskoleutbildning. Vidare har utomeuropeiskt födda en arbetslöshet som är över fem gånger högre än arbetslösheten för personer födda i Sverige. Statistiken visar samtidigt att antalet inskrivna arbetslösa med utomeuropeisk bakgrund har ökat kraftigt.

Den gemensamma nämnaren för de grupper som har en svårare situation på arbetsmarknaden är risken att bli långvarigt arbetslös. Samtidigt skiljer sig utmaningarna åt mellan de olika grupperna. Andelen i de grupper med utsatt ställning som går ut i ett arbete med stöd ökar, samtidigt som andelen utsatta som får jobb utan stöd minskar. Det är därför viktigt att Arbetsförmedlingen fortsätter med riktade insatser för dem som har det svårast på arbetsmarknaden. Samtidigt kommer matchningsuppdraget att bli allt svårare för Arbetsförmedlingen, i takt med en ökad brist på arbetskraft och en högre andel av individer med längre väg till anställning. Sett ur arbetsgivarnas perspektiv blir det svårare att hitta efterfrågad kompetens, och bristsituationen på arbetsmarknaden kan komma att förvärras, särskilt inom vissa yrkesområden som det redan i nuläget råder brist inom som till exempel CNC-operatörer.¹ Detta innebär att företag inom det privata näringslivet inte kan nyttja hela sin potential och offentliga verksamheter får sämre möjligheter att leverera välfärdstjänster i önskad omfattning.

¹ Maskinställare och maskinoperatörer inom metallarbete

Konjunkturläget i Uppsala län

I Arbetsförmedlingens undersökning för hösten 2017 redovisar företagen i Uppsala län fortsatt positiva bedömningar om konjunkturen i länet på sex månaders sikt. Efterfrågeindikatorn för länet är 113 vilket indikerar ett mycket gynnsamt konjunkturläge. Det är den högsta nivån Uppsala län har uppvisat de senaste 10 åren. Efterfrågan på varor och tjänster har varit god under många år och har inneburit många fler lediga jobb samt en ökad stabilitet på arbetsmarknaden. Under de senaste åren har den privata konsumtionen fått en allt större betydelse för utvecklingen på arbetsmarknaden. För 2018 bedöms bygginvesteringar (även om de planar ut något), privat konsumtion och stärkt export driva tillväxten. Ökade inkomster och låg inflation har de senaste åren gett de svenska hushållen gynnsamma förutsättningar för att konsumera. Hushållens konsumtion förväntas därför bli stark även framöver och konsumtionen fortsätter därmed utvecklas positivt den närmaste tiden.

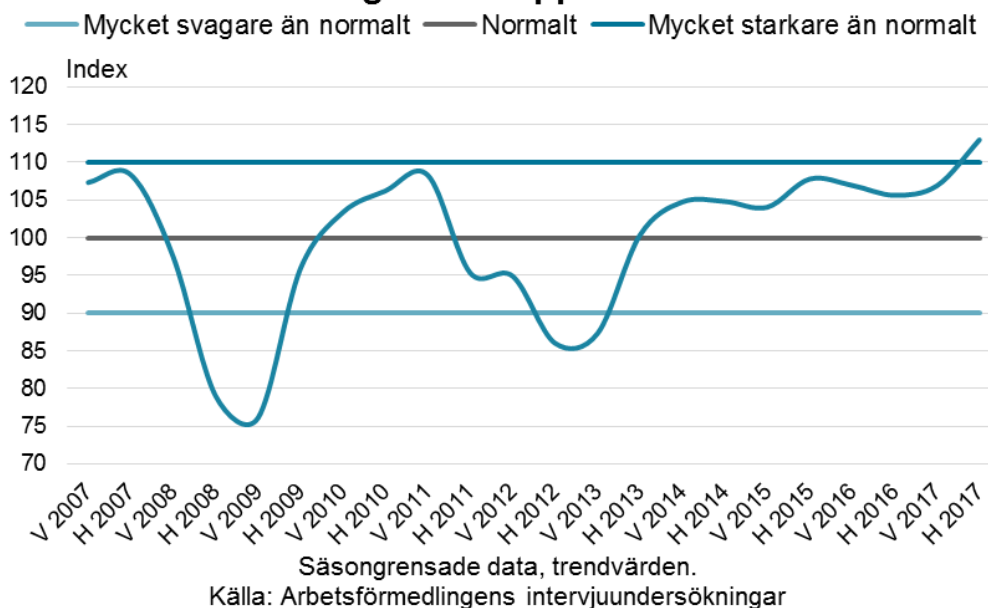
För Uppsalas industri visar vår enkätundersökning på en god konjunktur även om bilden skiljer sig något åt mellan olika delbranscher. En positiv exportefterfrågan i omvärlden gagnar regioner som Uppsala med en stor industrisektor. Uppsala län har både en stark industri och en differentierad arbetsmarknad med en stor privat tjänstenäring vilket innebär att länet ofta klarar sig relativt bra i konjunktursvängningar. Den offentliga sektorn i länet är också väldigt stor och medverkar till att svängningarna på arbetsmarknaden inte går så fort. Pendlingsavstånd till Stockholms starka arbetsmarknad är också mycket positiv för länet.

Stark framtidstro i Uppsala näringsliv

Förväntningarna inför framtiden för näringslivet fortsätter att ligga klart över det historiska genomsnittet. Efterfrågeindikatorn visar det högsta förväntningsläget på över 10 år. Utifrån ett redan starkt läge bedömer fler än nio av tio arbetsgivare att efterfrågan på deras varor och tjänster kommer att öka eller vara oförändrad under det närmaste halvåret, 51,5 procent bedömer att efterfrågan kommer att öka. Starkast framtidstro återfinns inom information och kommunikation, hotell och restaurang samt finansiell verksamhet och företagstjänster men även inom handeln har förväntningarna stärkts inför framtiden jämfört

med våren 2017. Inom de offentliga verksamheterna är man också optimistisk och Arbetsförmedlingens intervjuundersökningar visar att efterfrågan på de offentligt drivna verksamheterna har ökat mycket jämfört med undersökningarna 2016 och våren 2017.

Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator för näringslivet i Uppsala län

Starka signaler från flera håll

Inflödet av nya lediga platser till Arbetsförmedlingen kan ses som en indikator på kommande efterfrågan på arbetskraft.² I Uppsala län har inflödet ökat trendmässigt sedan 2010. Hittills i år har cirka 30 000 lediga platser anmälts till arbetsförmedlingen, samma nivå som under hösten 2016. De flesta lediga platser återfinns inom finansiell verksamhet och företagstjänster, utbildning samt vård och omsorg. Tillsammans nästan 22 000 lediga jobb hittills i år. Inom finansiell verksamhet och företagstjänster återfinns bland annat tekniska konsulter som tidigare återfanns inom industrin. Platsstatistiken ska dock tolkas med försiktighet då vi sett en ökning av antalet nyanmällda lediga platser med ett överifierat bakomliggande rekryteringsbehov. Arbetsförmedlingens andel av de lediga platserna vari-

² Det är dock viktigt att poängtera att i denna utveckling speglas endast Arbetsförmedlingens platsstatistik. De lediga platser som inte anmäls till Arbetsförmedlingen ingår inte.

erar också över tid och konjunktur. Även annonseringsregler och annonseringskultur förändras över tid. Syftet med platsannonseringen är primärt att underlätta matchningen på arbetsmarknaden.

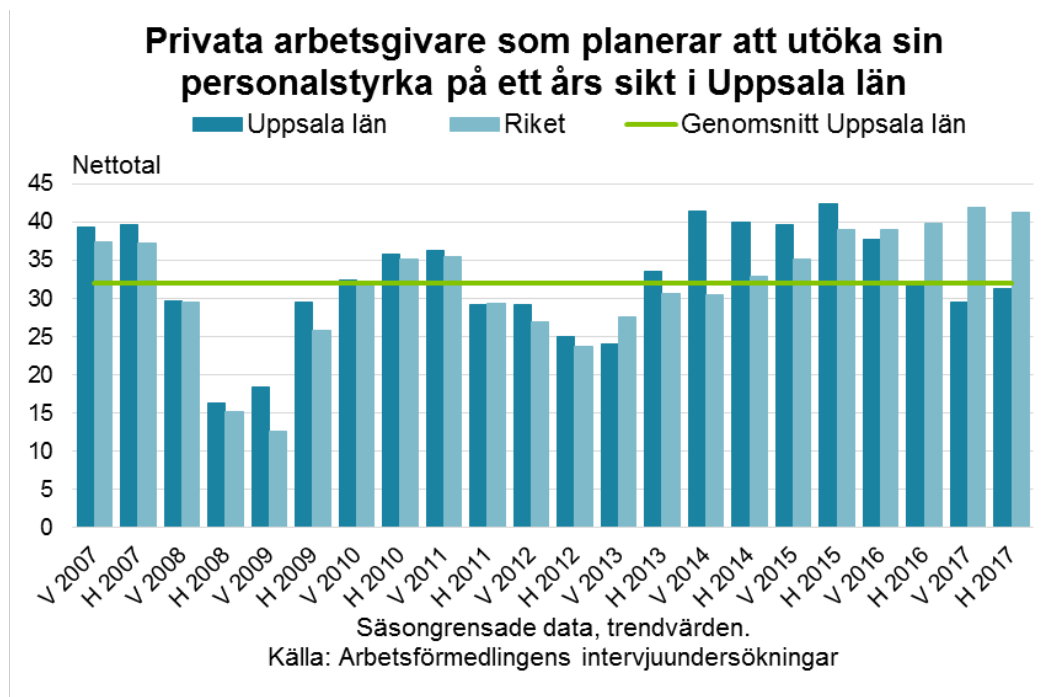
Utvecklingen av varsel kan tyda på förändringar i konjunkturläget och i pågående struktur-omvandling av arbetsmarknaden. Antalet varsel hittills har varit lågt i flera år. Samtidigt speglar inte dessa nödvändigtvis hur många personer som kommer att bli arbetslösa, eftersom en stor del av dem som varslas inte blir uppsagda och av dem som blir det går inte samtliga ut i arbetslöshet. Dessutom behöver varsel med färre än fem arbetstagare, som är berörda vid ett tillfälle inte anmälas till Arbetsförmedlingen. Detta innebär att det ofta finns ett mörkertal när det gäller hur många som varslats om uppsägning.

Att analysera kapacitetsutnyttjandet är ytterligare ett sätt att bedöma personalförändringar hos länets företag. Med kapacitetsutnyttjande menas här hur mycket företagen kan öka sin produktion innan det krävs nyrekryteringar. En ökad efterfrågan på arbetsgivarnas produkter och tjänster leder till ökad produktion, vilket i sin tur leder till nyrekryteringar om befintlig personal nyttjas i full utsträckning. I Arbetsförmedlingens intervjuundersökningar för hösten 2017 har företagen i näringslivet uppgett ett högt kapacitetsutnyttjande. Drygt 80 procent av företagen i Uppsala län kan endast öka produktionen med upp till tio procent innan de måste nyanställa, att jämföra med 75 procent under våren.

I takt med att efterfrågan ökat har bristen på arbetskraft vuxit inom olika yrkesområden. I näringslivet har andelen företag som upplevt brist vid rekrytering legat över det historiska genomsnittet de senaste sex mätningarna. Bristen har till och med ökat något jämfört med i våras och även jämfört med hösten 2016. Mellan 26-31 procent av företagen i det privata näringslivet har uppgivit brist på arbetskraft sex mätningar i rad. Höstens värde var 28 procent.

I de offentliga verksamheterna är dock bristtalen högre och inom vissa verksamhetsområden har samtliga svarat att de haft svårigheter att rekrytera till sina lediga platser. Totalt har drygt 65 procent av de offentliga arbetsgivarna uppgivit att de haft svårt att rekrytera den kompetens de behöver.

Det är tydligt att konjunkturen i länet är fortsatt god och att både företag och verksamheter har en stark framtidstro. Med många lediga platser och ett högt kapacitetsutnyttjande är förutsättningarna goda för många ny- och ersättningsrekryteringar inom prognosperioden. Till exempel visar vår undersökning att nästan 30 procent av de privata företagen planerar att utöka sin personalstyrka. Svårigheterna att hitta rätt kompetens riskerar dock att försvåra detta med hämmad tillväxtpotential för företagen och ökad risk för långa arbetslöshetstider för de arbetssökande som följd.

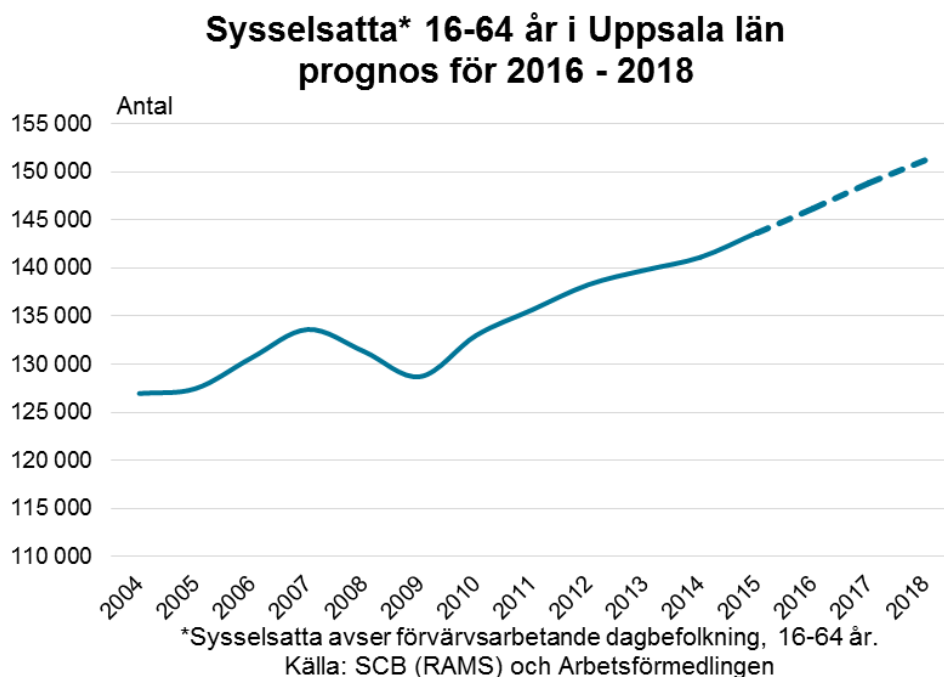

Prognos över sysselsättning och arbetslöshet

Antalet sysselsatta fortsätter att öka

Under de senaste två decennierna har antalet sysselsatta inom de privata tjänstenäringarna vuxit starkt i Uppsala län och utgör nu nästan 40 procent av länets arbetstillfällen. Till följd av en fortsatt stark inhemsk efterfrågan och konsumtionsbenägna hushåll väntas sysselsättningen fortsätta öka bland de privata tjänsterna under 2018. Den offentliga sektorn utgör också en mycket stor del av Uppsala läns arbetsmarknad, strax över 40 procent, och antalet sysselsatta har ökat under flera år. Här bedöms sysselsättningsutvecklingen fortsätta öka något under prognosperioden. Industrin, som utgör ungefär en tiondel av länets arbetstillfällen, har goda förväntningar på framtiden. Förväntningarna är till och med den högsta sedan våren 2011 vilket, kommer att synas i både ny- och ersättningsrekryteringar. Många anställda inom industrin återfinns dessutom numera i teknikkonsultföretagen och fångas inte av vår undersökning. Detta eftersom de återfinns bland tjänsteföretagen. I ett samarbete med Teknikcollege Uppland har Arbetsförmedlingen fått in kompletterande uppgifter för industrin i länet, både direkt och indirekt anställda, och bland deras samarbetsföretag är framtidstron god och sysselsättningen bedöms öka de närmaste åren. Prognosen för byggverksamheten, som utgör nästan nio procent av länets arbetstillfällen, är fortsatt stark och ligger på den högsta nivån på över 10 år. Det gör att sysselsättningen ökar under 2018 även om Sveriges byggindustrier bedömer att bygginvesteringarna i länet planar ut under 2018, från en mycket hög nivå. Jord- och skogsbruksnäringen, utgör en tämligen liten del av Uppsala läns arbetsmarknad, cirka 2 procent. Skogs- och lantbruksföretagen är relativt positiva och sysselsättningsutvecklingen väntas utvecklas svagt positivt. Framförallt är det skogsföretagen som har rekryteringsplaner. I diagrammet nedan

återges utvecklingen av antalet sysselsatta sedan år 2004 i länet, inklusive förväntad sysselsättning för åren 2016 till 2018.

Under de senaste 10 åren har sysselsättningen i länet ökat med nästan 15 procent, en årlig genomsnittlig sysselsättningsutveckling på 1,5 procent. Sysselsättningen bedöms fortsätta öka i länet även under 2018. I höstens undersökning ser vi att näringslivet i länet planerar att öka antalet anställda. Bristen på arbetskraft kan dock hämma dessa planer.

I vårens prognos gjordes bedömningen att antalet sysselsatta skulle öka med 2 550 till slutet av 2017. I nuvarande prognos ligger sysselsättningsprognosen något högre. Sammantaget görs bedömningen att antalet förvärvsarbetande i Uppsala län ökar med 2 650 personer till sista kvartalet 2017 och med ytterligare 2 400 till samma kvartal 2018.

Fler arbetslösa

I vårens prognos förväntades arbetslösheten öka till en nivå på omkring 10 700 personer i slutet av 2017. Utflödet till arbete har varit något större än väntat. Det innebär att bedömningen av arbetslösheten för 2017 skrivs ner med 250 personer. Summan av de på Arbetsförmedlingen inskrivna öppet arbetslösa och arbetssökande i program med aktivitetsstöd i Uppsala län uppgick i slutet av oktober månad 2017 till 10 400 personer. Det är 500 personer fler än samma månad föregående år och motsvarar en relativ arbetslöshet på 5,9 procent av den registerbaserade arbetskraften. I diagrammet på

följande sida återges utvecklingen av antalet inskrivna arbetslösa i länet sedan 2004, inklusive den förväntade utvecklingen under prognosperioden.³

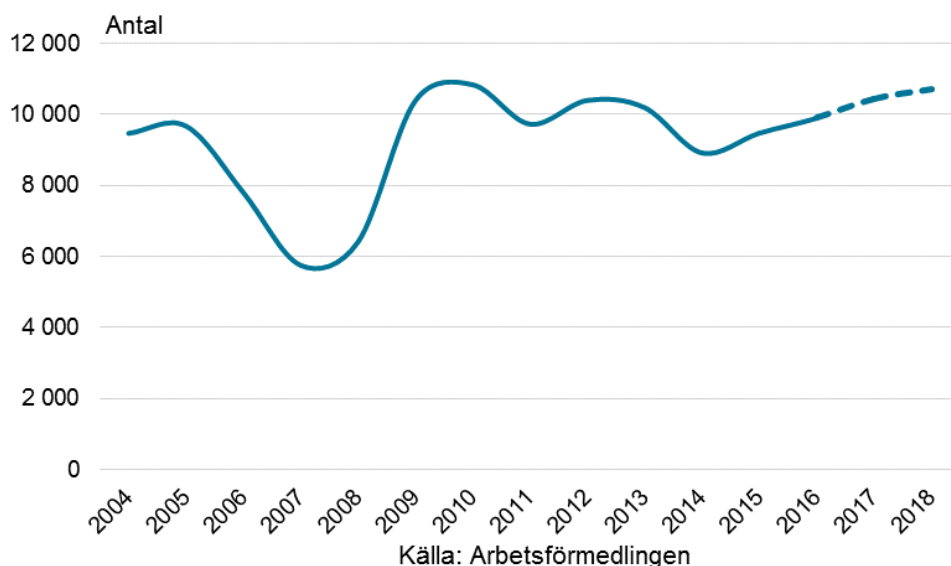
Trots många ersättningsrekryteringar och en god efterfrågan på arbetskraft inom flera stora näringsgrenar väntas nivån på antalet arbetslösa i Uppsala län att öka något under prognosperioden. Detta är dels en följd av ett ökat inflöde till Arbetsförmedlingen och dels på grund av att de arbetssökandes kompetens inte stämmer överens med arbetsgivarnas behov. Sammantaget bedöms antalet arbetslösa och arbetssökande i program med aktivitetsstöd uppgå till knappt 10 450 personer i slutet av 2017, vilket är cirka 500 fler än vid samma tidpunkt 2016. I slutet av 2018 väntas antalet arbetslösa ha ökat med ytterligare 250 personer.

Nivån på den relativa arbetslösheten beror inte enbart på sysselsättningsutvecklingen, utan också på hur arbetskraften utvecklar sig. Under de senaste åren har arbetskraftsutvecklingen och arbetskraftsdeltagandet⁴ i Uppsala län varit starkt till följd av den demografiska utvecklingen. Under prognosperioden bedöms arbetskraften fortsätta att växa till största delen på grund av att fler utomeuropeiskt födda träder in på arbetsmarknaden. I relativa tal uppgår den prognostiserade arbetslösheten i Uppsala län till 5,8 procent av den registerbaserade arbetskraften (16-64 år) under sista kvartalet 2017. Mot slutet av 2018 förväntas den öka till 5,9 procent.

³ Inskrivna arbetslösa i procent av arbetskraften 16-64 år, säsongrensade och trendade värden

⁴ Arbetskraften mätt som andel av befolkningen i arbetsför ålder. I arbetskraftsdeltagandet ingår förvärvs-arbetande, öppet arbetslösa och arbetssökande i program med aktivitetsstöd, 16-64 år.

Inskrivna arbetslösa 16-64 år i Uppsala län prognos för kv4 2017 och kv4 2018

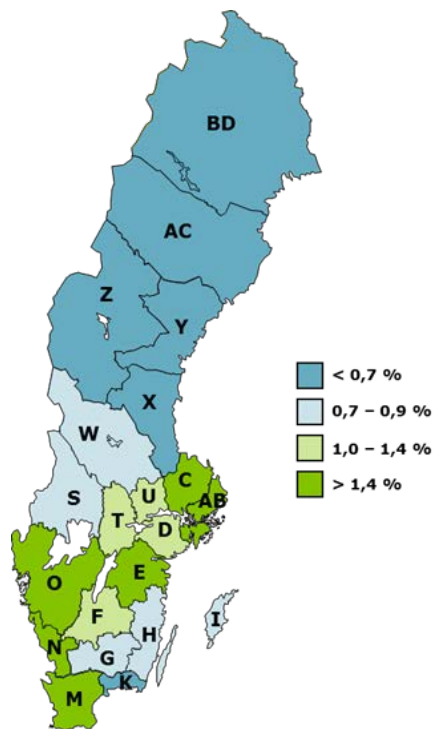

Stora regionala skillnader

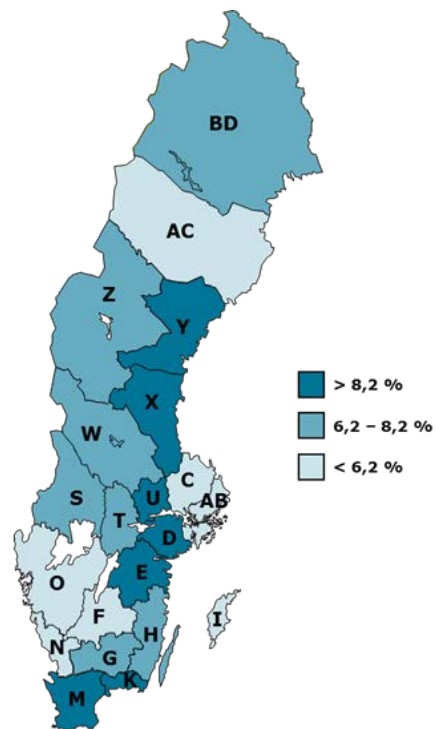
Sysselsättningen i Uppsala län har ökat mycket de senaste åren, till stor del beroende på ett starkt näringsliv och en stor offentlig sektor. I kartbilden på följande sida åskådliggörs respektive läns prognostiserade sysselsättningsutveckling mot slutet av 2018. Med en förväntad sysselsättningsutveckling på 1,8 procent för 2017 och 1,6 procent för 2018 tillhör Uppsala län de med högst utvecklingstal. Antalet sysselsatta förväntas dock öka i samtliga län, mycket tack vare väntade sysselsättningsökningar i både privata och offentliga verksamheter. Den genomsnittliga sysselsättningsutvecklingen i riket är 1,5 procent till slutet av 2018.

Andelen inskrivna arbetslösa i förhållande till den registerbaserade arbetskraften i Uppsala län är lägst i Sverige. Bedömningen är att länet fortsatt kommer att ha lägst arbetslöshet, tillsammans med Stockholms län, i slutet av prognosperioden. Respektive läns prognostiserade relativa arbetslöshet är liksom sysselsättningen åskådliggjord i kartbilden på följande sida. Högst förutses den relativa arbetslösheten vara i Gävleborgs, Södermanlands och Skåne län mot slutet av 2018. Även det angränsande länet Västmanland väntas ha en hög relativ arbetslöshet på 8,8 procent.

Förväntad procentuell sysselsättningsförändring (16-64 år) mellan kvartal 4 2017 och kvartal 4 2018

Inskrivna arbetslösa 16-64 år som andel av registerbaserad arbetskraft, prognos kvartal 4 2018

AB	Stockholm	I	Gotland	U	Västmanland
C	Uppsala	K	Blekinge	W	Dalarna
D	Södermanland	M	Skåne	X	Gävleborg
E	Östergötland	N	Halland	Y	Västernorrland
F	Jönköping	O	Västra Götaland	Z	Jämtland
G	Kronoberg	S	Värmland	AC	Västerbotten
H	Kalmar	T	Örebro	BD	Norrbotten

Näringsgrenar

Jord- och skogsbruk

Antalet sysselsatta inom jord- och skogsbruk är relativt få i Uppsala län, liksom i flertalet andra regioner i Sverige. Totalt arbetade cirka 3 250 personer inom sektorn år 2016, vilket motsvarar cirka 2,0 procent av länets sysselsatta. I hela landet arbetar knappt 95 000 inom jord- och skogsbruk. I näringsgrenen ingår bland annat växtodling, skogsbruk, djurskötsel och fiske. Sysselsättningsläget varierar mellan olika årstider, särskilt under sommarsäsongen är aktiviteten hög. Merparten av de sysselsatta inom jord- och skogsbruk är egna företagare eller driver företaget i eget aktiebolag. Många av de sysselsatta är äldre än 65 år. Sysselsättningen inom jord- och skogsbruk är ganska jämnt fördelad mellan länets kommuner. I Uppsala, Älvkarleby och Håbo kommun är dock andelen sysselsatta liten inom sektorn.⁵

Förbättrade villkor för vissa jordbruk

Många av de intervjuade lantbrukarna upplever en förbättrad lönsamhet i jämförelse med förra året. Det skiljer sig dock mycket åt mellan de olika verksamhetsgrenarna. Störst är skillnaden mellan gris- och växtbönder. Det är framförallt köttproducenterna som upplever en god lönsamhet men även mjölkproducenterna har en relativt god lönsamhet som en följd av ett ökat pris. Lantbruksbarometerns undersökning visar också en förbättrad lönsamhet för många – 4 av 10 anser att deras lönsamhet är god. Prognosen framåt visar på en tudelad bild där kött- och mjölkbönder bedömer en fortsatt god lönsamhet medan växtbönderna tror på en förbättrad lönsamhet först under senare delen av 2018.

Den genomsnittliga utvecklingen av sysselsatta inom jord- och skogsbruk är minskande över tid men en viss ökning har skett mellan 2008 och 2016. Nästan en tredjedel av jord- och skogsbruksföretagen i Arbetsförmedlingens intervjuundersökningar i Uppsala län bedömer att de kommer uppleva en ökad efterfrågan under det kommande halvåret jämfört med samma period i fjol och räknar samtidigt med något fler anställda, framförallt inom skogsnäringen är rekryteringsbehoven tydliga.

På femårs sikt räknar nästan hälften av jord- och skogsbruksföretagen att de ska bli fler anställda och att merparten av de som ska anställas behöver ha liknande kompetens som de som är anställda nu.

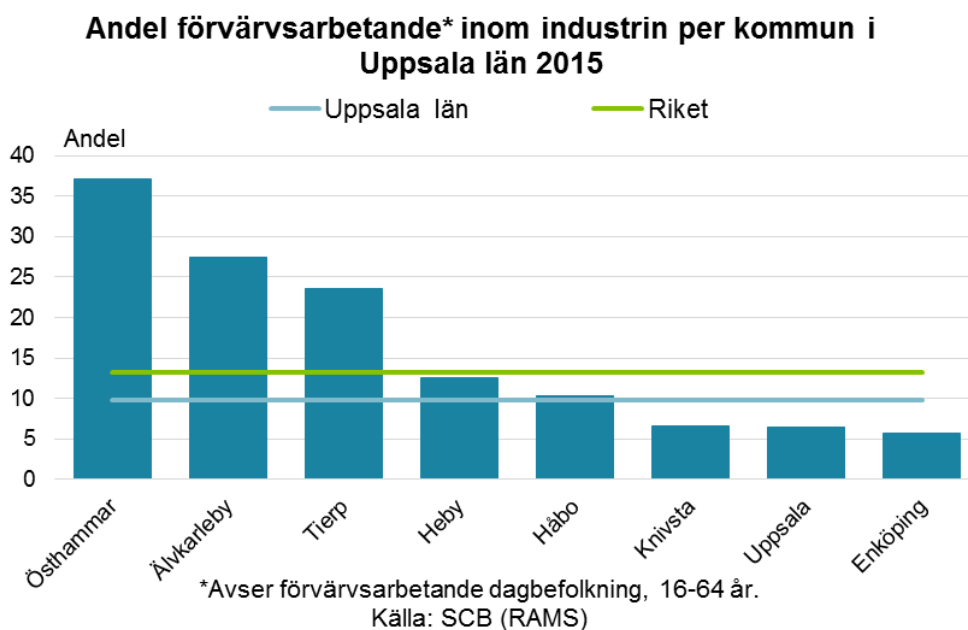
Industri

Antalet sysselsatta som arbetar inom industrin i länet uppgick till 14 000 personer år 2015. Därmed finns nästan 10 procent av länets arbetstillfällen hos industriföretagen. Industrin sysselsätter nästan 600 000 personer i hela landet, och utgör där en andel på cirka 13 pro-

⁵ Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik, dagbefolkning 16 år och äldre, SCB

cent. Utöver dessa återfinns många sysselsatta i industrinära tjänster som statistiskt hamnar i tjänstesektorn istället för industrin. Till industrin räknas här även energiförsörjning och miljöverksamhet. Life Scienceföretagen är också viktiga för Uppsalas arbetsmarknad. Nettoutpendlingen för industrin som helhet är nästan 1 400 personer, vilket innebär att det är så många fler som pendlar ut från länet till andra industrijobb än det är personer som pendlar in till länets arbetstillfällen inom industrin. Bland länets industriföretag är verkstadsbranschen den dominerande.⁶

De flesta industrijobben finns i Uppsala kommun samt i norra Uppland. I Uppsala kommun arbetade cirka 6 300 personer inom industrin 2015. I Östhammar, Tierp och Älvkarleby kommun fanns drygt 5 500 industrijobb. I dessa tre kommuner längs Östersjökusten utgör industrin en stor och viktig del av regionens arbetstillfällen, vilket återspeglas i diagrammet nedan. Statistiken kring sysselsättningen inom industrin är dock något bristfällig. Till exempel används mer inhyrd personal nu än tidigare och de återfinns i den privata tjänstesektorn, det vill säga inom en annan näringsgren än industrin. Det reella talet yrkesverksamma inom industrin är således större än det som faktiskt redovisas.

Optimistiska industriföretag

Arbetsförmedlingens intervjuundersökningar visar att förväntningarna hos industriföretagen i Uppsala län är optimistiska inför framtiden, de har inte varit så här positiva sedan våren 2011. Alla de intervjuade industriföretagen räknar med en ökad eller oförändrad efterfrågan kommande sex månader. På upp till ett års sikt är förväntningarna

⁶ Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS), dagbefolkning, 16 år och äldre, SCB

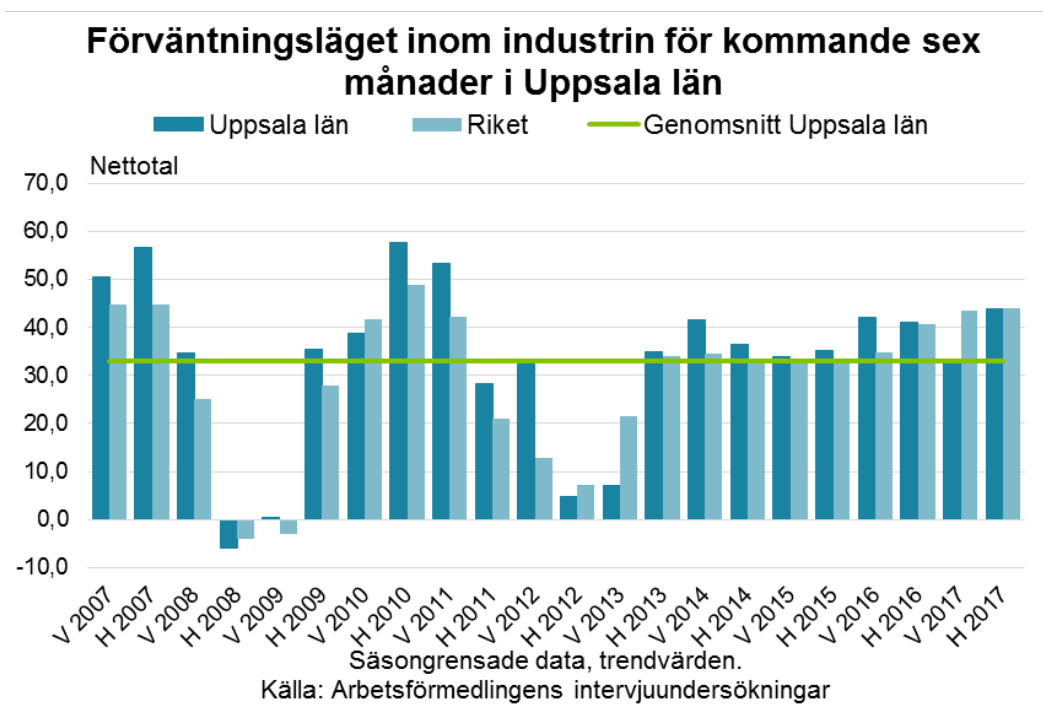
ännu mer positiva. Som diagrammet nedan visar ligger den förväntade efterfrågeutvecklingen inom industrin för Uppsala län klart över sitt historiska genomsnitt.

Vidare har närmare åtta av tio industriföretag uppgett att de bara kan öka produktionen med högst tio procent innan de behöver rekrytera mer personal, vilket är en klar ökning av kapacitetsutnyttjandet jämfört med i höstas. Antalet direkt sysselsatta inom industrin har minskat över tid men med en något nyanserad bild så har efterfrågan på mer kvalificerad personal ökat något. Trots att antalet fastanställda inom industrin har minskat till följd av att fler är anställda vi olika bemanning- och konsultföretag bedömer Arbetsförmedlingen att det finns relativt goda anställningsmöjligheter under prognosperioden. Sett i ett lite längre perspektiv bedömer dessutom närmare åtta av tio företag att det kommer att ersätta de som går i pension med personer som har liknande kompetens och så många som nio av tio företag tror sig ha fler anställda om fem år. Industrin är väldigt positiv när det gäller sin egen framtid. För 2018 uppger företagen att sysselsättningen kommer att öka.

I Arbetsförmedlingens intervjuundersökningar under hösten uppger fyra av tio industriföretag att de haft svårt att hitta personal med rätt kompetens under det senaste halvåret. Det är det högsta bristvärdet inom industrin sedan 2008. Flera av de yrken som det råder brist på inom industrin i länet är yrken som kräver längre utbildningsbakgrund som till exempel civil- och högskoleingenjörer. Efterfrågan på industrielektriker, CNC-operatörer, svetsare, motorfordonsmekaniker, industrielektriker samt installations- och serviceelektriker är exempel på andra yrken som det råder påtaglig brist inom. Det har också framkommit i våra intervjuer att industrin har stora behov av maskinoperatörer, automationstekniker, produktionstekniker och processtekniker på längre sikt, cirka 3-5 år. Värt att notera i sammanhanget är att en av arbetsförmedlingens utbildningssatsningar⁷ inför 2018 är till processoperatör inom läkemedel/Life Science.

Den sammantagna bedömningen är att antalet industrisysselsatta i Uppsala län kommer att öka under prognosperioden samt att det finns goda jobbmöjligheter inom fler yrken på längre sikt. Återinförande av utbildning till gymnasieingenjör har fallit mycket väl ut och dessa är mycket efterfrågade.

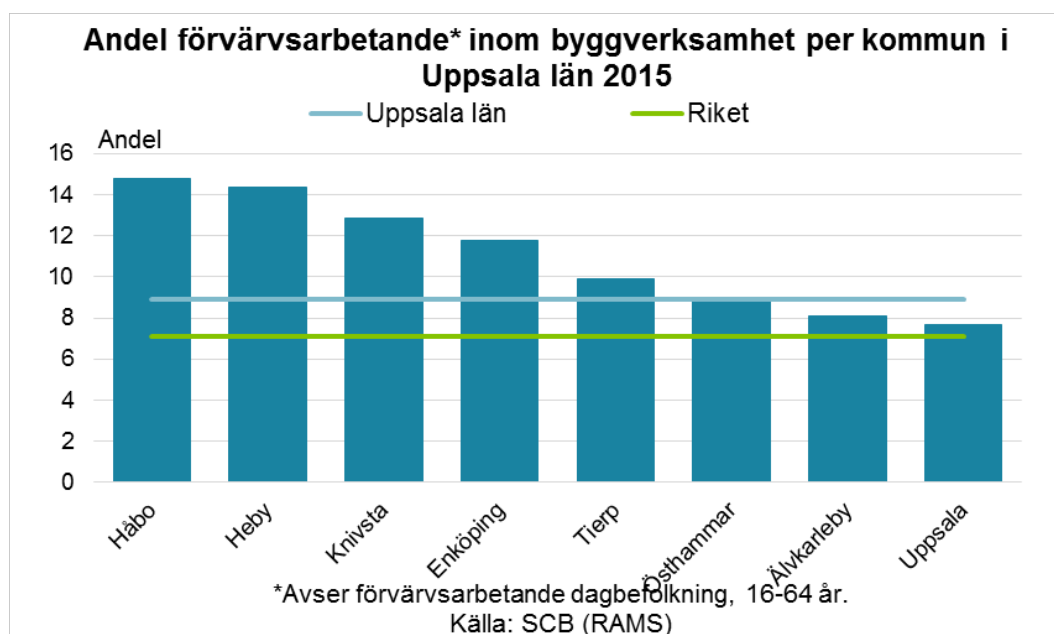
⁷ Inom ramen för DUNA, Delegationen för unga och nyanlända till arbete

Byggverksamhet

Byggbranschen är indelad i byggande av hus och andra byggnader samt anläggningsarbeten med mera. Byggverksamheten i Uppsala län sysselsatte knappt 13 000 personer år 2015. Byggföretagen svarar därmed för 9 procent av länets arbetstillfällen, vilket är 1,1 procentenheter högre andel än för riksgenomsnittet. Endast två län har högre andel förvärvsarbetande inom bygg och det är Gotlands och Norrbottens län. I hela riket arbetade drygt 317 000 personer inom byggnadsverksamheten 2015. Skillnaden mellan de byggnadsarbetare som pendlar in till Uppsala mot de som pendlar ut är relativt stor. Fler personer reser till arbetstillfällen utanför länet. Andelen som arbetar inom bygg varierar mycket mellan kommunerna. Högst andel sysselsatta finns i Håbo och lägst i Uppsala kommun. Sveriges Byggindustrier⁸ bedömer att branschen kommer att gå starkt under 2018 på grund av kraftiga satsningar på flerbostadshus. Bygginvesteringarnas kraftiga uppgång bedöms dock mattas av eftersom bostadsproduktionen dämpas under 2018. Stigande lokal- och anläggningsinvesteringar kan däremot ge positiva bidrag och hjälpa byggindustrin att vidmakthålla den höga nivån i byggandet. Det är dock viktigt att komma ihåg att Uppsala är ett av de län med absolut mest bygginvesteringar så vilka förändringar som än kommer så utgår dessa från en väldigt hög nivå.

Företagen räknar med att antalet sysselsatta inom byggverksamheten kommer att öka under 2018 samt att de bedömer att branschen kommer att sysselsätta fler på fem års sikt. Nästan sju av tio företag säger också att de som slutar på grund av pension de närmaste åren kommer att ersättas av personer med liknande kompetens. Sammantaget innebär detta många jobbchanser i byggbranschen men samtidigt upplever en tredjedel av

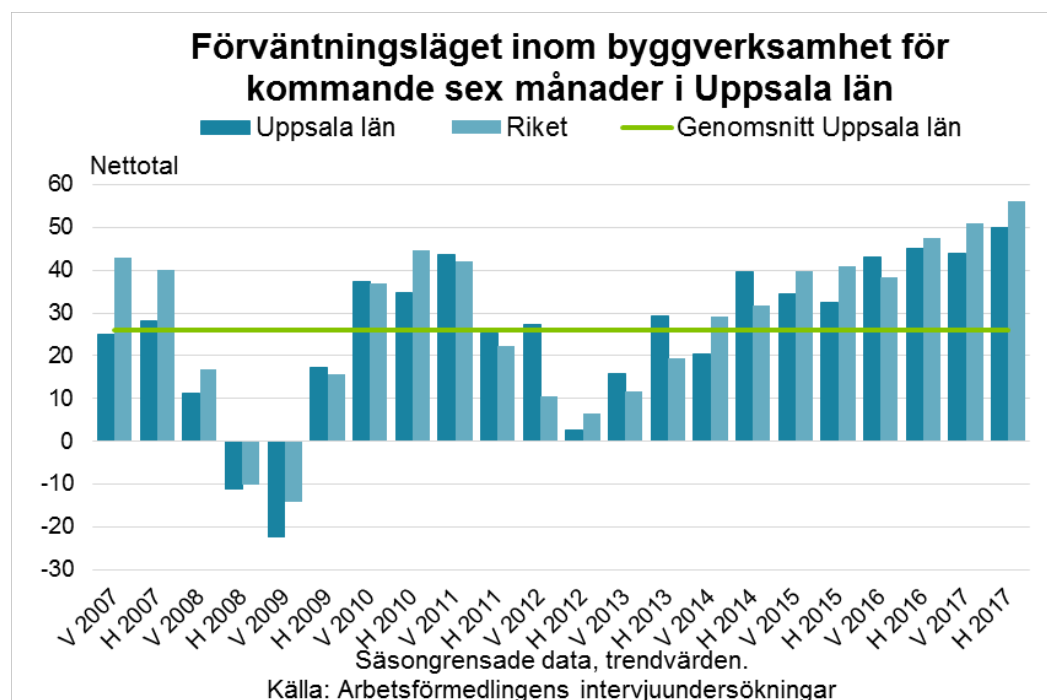
⁸ Konjunktur & Prognos, Sveriges byggindustrier

företagen att de har svårt att hitta rätt kompetens när de behöver rekrytera och det riskerar att hämma sysselsättningsutvecklingen.

Det som även fortlöpande bedöms kunna lindra effekterna av kompetensbristen är möjligheterna att använda sig av utstationerad arbetskraft⁹.

Optimistiska byggföretag

Enligt vår undersökning är förväntningarna på den närmaste framtiden inom byggverksamheten mycket positiva, mer än 90 procent av företagen tror på en ökad eller oförändrad efterfrågan kommande halvår. Säsongsvariationerna i branschen är naturligt stora och vinterhalvåret innebär ändå normalt en lägre efterfrågan. Rensat för sådana säsongsvariationer ligger förväntningarna betydligt över sitt eget historiska genomsnitt som visas i diagrammet nedan. Nästan hälften av länets byggföretag tror på en ökad efterfrågan under det kommande halvåret.

Totalt 37 procent av byggföretagen i länet uppgav att de upplevt brist på rätt kompetens när de försökt rekrytera det senaste sex månaderna, jämfört med 18 procent i våras. De vanligaste konsekvenserna av arbetskraftbristen uppges vara att produktionen/servicen fått minska eller att befintlig personal fått arbeta mer. Inom byggsektorn är det brist bland samtliga yrken. Exempel på dessa är byggnadsingenjörer och byggnadstekniker, civilingenjörer inom bygg- och anläggning, träarbetare och snickare, VVS-montörer och

⁹ Med utstationerad arbetskraft avses arbetstagare som vanligen arbetar i annat land, men som under begränsad tid utför arbete i Sverige

anläggningsmaskinförare. För grovarbetare är kompetenskraven lägre och följaktligen tillgången något större och efterfrågan på dessa är mer i balans, det vill säga att arbetsgivarna hittar dem inom rimlig tid från det att behov uppstått.

Bland de arbetsgivare som har uppgett brist har det berott både på att personer saknar önskad utbildning och önskad yrkeserfarenhet. Efterfrågan är stor på erfarna sökanden med yrkesbevis inom flertalet yrken, samtidigt som nyutbildade har det något svårare på arbetsmarknaden. Det blir dessutom vanligare att arbetsgivare efterfrågar personer med dubbel kompetens, exempelvis arbetsledare inom bygg som dessutom har kundkompetens.

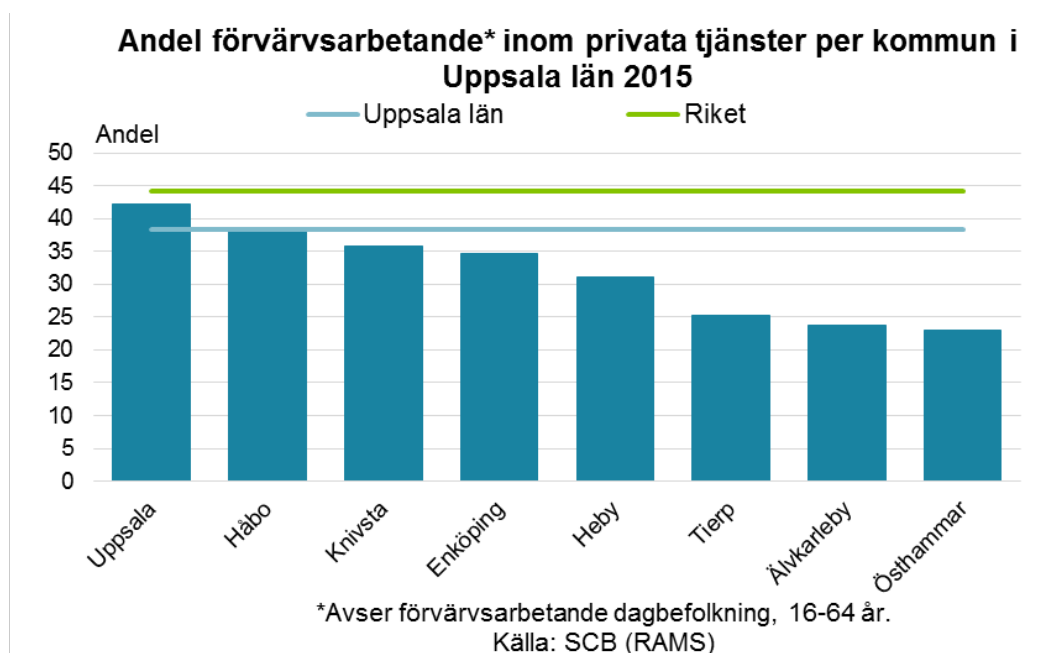
Vår undersökning visar att kapacitetsutnyttjandet inom byggverksamheterna ligger på samma höga nivå som föregående höst – strax under 100 procent. Det innebär att tio av tio byggföretag uppger att de kan öka produktionen med högst tio procent innan de behöver rekrytera mer personal. Detta innebär i sin tur att byggföretagen nästan ögonblickligen behöver rekrytera/hyra in personal vid utökad efterfrågan. Vidare framkommer att anställningsplanerna på ett år sikt är positiva medan antalet anställda på två års sikt bedöms bli oförändrat. Utöver dessa jobbchanser tillkommer många ersättningsrekryteringar då, som nämnts ovan, merparten av länets byggföretag tror på fler anställda på några års sikt och att 70 procent av dessa företag dessutom kommer att ersätta pensionsavgångarna med liknande kompetens. Sammantaget innebär detta det kommer att finnas en relativt god tillgång på jobbchanser inom byggverksamheterna under både prognosperioden och på lite längre sikt.

Privata tjänster

Den privata tjänstesektorn är stor i Uppsala län. Totalt sysselsatte den cirka 55 000 personer 2015. Det innebär att nästan fyra av tio arbetstillfällen i Uppsala län finns inom den privata tjänstesektorn. De största delbranscherna är handel och företagstjänster som tillsammans sysselsätter cirka 35 000 personer. Utpendlingen av arbetskraft är stor till tjänstejobb i andra län, framför allt till Stockholms län. Nettoutpendlingen uppgick till drygt 15 000 personer inom privata tjänstesektorn.¹⁰

Privat tjänstesektorn omfattar många olika verksamheter som riktar sig till såväl företag som hushåll. Här återfinns handel, hotell- och restaurang, finansiell verksamhet, uthyrningsverksamhet, transport och kommunikation, dataverksamhet och andra företagstjänster, där bemanningsföretagen ingår. Sektorn omfattar många olika yrken. En del kräver lång högskoleutbildning medan andra inte har några speciella utbildningskrav.

Privat tjänstenäring rymmer det mesta från avancerade konsultarbeten till vanligt förekommande ingångsjobb för ungdomar. Den privata tjänstenäringen är numera den största huvudbranschen på arbetsmarknaden och fungerar som en stark sysselsättningsmotor under konjunktorellt starka år. Näringen har vuxit mycket starkt under senare år med endast mindre avbrott under lågkonjunkturerna.

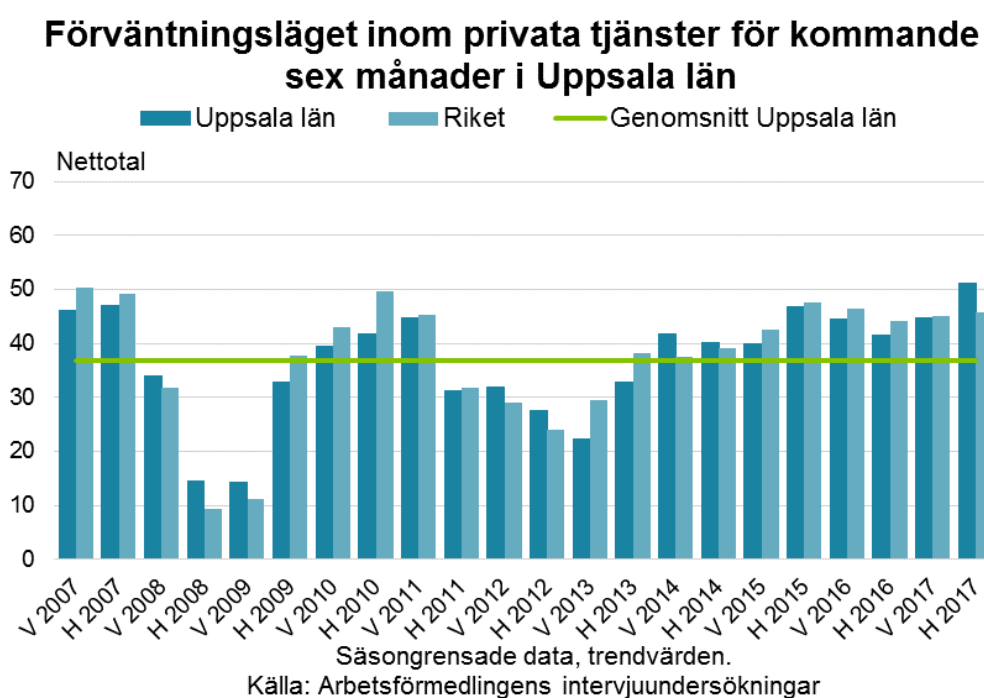
Stark efterfrågan

Efterfrågan på privata tjänster i Uppsala län det närmaste halvåret ligger fortsatt högt över sitt historiska genomsnitt, den högsta efterfrågeutvecklingen på över tio år. Nästan sex av tio företag i privata tjänstenäringsar uppgav att efterfrågan på deras varor och tjänster ökat

¹⁰ Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik, dagbefolkning 16 år och äldre, SCB

under de senaste sex månaderna. Bland företagen inom information och kommunikation, handel, finansiell verksamhet och företagstjänster samt transport har över 60 procent av haft en ökande efterfrågan det senaste halvåret.

Förväntningarna är fortsatt positiva inför det kommande halvåret, vilket kan ses i följande diagram. Förväntningarna ligger tydligt över det historiska genomsnittet för länet. Mer än hälften av tjänsteföretagen i Uppsala räknar med en ökad efterfrågan, och det är knappt två procent som tror på en minskad efterfrågan. Mest positiva på ett halvårs sikt är information och kommunikation samt finansiell verksamhet och företagstjänster.

Stämningsläget bland hushållen förstärkts ytterligare och förutsättningarna för en fortsatt god utveckling av såväl tillväxten i ekonomin som sysselsättningen är goda. I vår undersökning är anställningsplanerna för företag inom privat tjänstenäring fortsatt positiva. Nästan en fjärdedel av arbetsgivarna inom den privata tjänstesektorn uppger att de har haft svårt att rekrytera personal med rätt kompetens under det senaste halvåret. Rekryteringsproblemen uppges vara störst inom transportnäringen samt information och kommunikation. Liksom tidigare är handeln den bransch som flest företag anger att de inte har några rekryteringsproblem - även om det finns en del företag där som flaggar för att de inte känner igen sig i bilden av att ha så lätt att rekrytera. Sammantaget bedöms sysselsättningen fortsätta öka inom den privata tjänstesektorn under 2018. I kommande stycken beskrivs olika privata delbranscher mer detaljerat.

Handel

Handelsbranschen består av detaljhandel, partihandel samt handel och reparation av motorfordon. Antalet sysselsatta inom området uppgick till drygt 15 000 år 2015. Sett till andelen sysselsatta är handeln något större än industrin i länet. Efterfrågeutvecklingen inom handeln styrs i hög grad av hushållens ekonomi och framtidsoptimism. Således är handeln en konjunkturkänslig bransch. Antalet sysselsatta inom branschen har varierat något under de senaste åren men ökade med drygt 1 200 personer mellan 2008 och 2015. Värt att notera är att branschen kännetecknas av en hög andel timanställda, där arbetsgivarna kan möta uppgångar i efterfrågan genom att låta befintlig personal arbeta mer. Tillsammans med det faktum att utbildningskraven generellt är låga för olika yrken i branschen gör det den till en viktig ingångsbransch. Handeln hör till en av de branscher i länet som har högst andel sysselsatta under 35 års ålder. Inom exempelvis detaljhandeln är hälften av de sysselsatta under 35 år. Många boende i länet pendlar till jobb inom handelsbranschen i andra län. Nettoutpendlingen är därmed förhållandevis hög.

I höstens intervjuundersökningar uppgav drygt sex av tio företag att efterfrågan har ökat under det senaste halvåret. Handeln är också positiv i sin bedömning av efterfrågeutvecklingen på sex månaders sikt, dock inte lika positiv som vid förra höstens intervjuundersökning. Dock är det ett väldigt litet antal företag som spår en sjunkande efterfrågan. Vidare väntar sig fler än sex av tio företag en ökad efterfrågeutveckling på sex-tolv månaders sikt. Anställningsplanerna är liksom tidigare försiktigt optimistiska och handelsföretagen gör bedömningen att de ökar antalet anställda något 2018. Andelen företag som upplevt brist vid rekryteringar inom handel är väldigt låg. Det efterfrågas olika typer av säljare, exempelvis företagssäljare och försäljare inom dagligvaruhandel och fackhandel. I dessa yrken uppges det framför allt vara viktigt med erfarenhet i yrket snarare än utbildning. På fem års sikt bedömer nästan hälften av företagen att de kommer att ha fler anställda än idag. Hälften av företagen kommer att ha lika många anställda och bara ett par procent av företagen tror sig komma ha färre anställda. På samma tidshorisont säger sig fler än åtta av tio företag ersätta de som går i pension. Sammantaget innebär detta jobbchanserna i handeln är goda framöver. Dels på grund av en viss sysselsättningsökning och dels på grund av ersättningsrekryteringar.

Transport

Förutom land-, luft- och sjötransport innehåller transportbranschen även magasinering och lagerhantering samt post och kurirverksamhet. Transportnäringen sysselsatte cirka 5 500 personer 2015. Transportsektorn är en konjunkturkänslig bransch som är beroende av en bra aktivitet i ekonomin. Godstransporterna är starkt beroende av en god utveckling i främst byggnadsverksamheten, industrin och handeln. Persontransporterna gynnas i sin tur av en god utveckling i ekonomin som helhet då detta förbättrar förutsättningarna för ett ökat resande. En växande befolkning gynnar såklart också en ökad efterfrågan på persontransporter, framförallt med kollektivtrafik. Under de senaste åren, 2008-2015, har

sysselsättningsutvecklingen minskat med cirka 400 personer.¹¹ Jämfört med föregående höst påvisar transportföretagen en klart starkare efterfrågeutveckling det senaste halvåret, i föreliggande undersökning. För kommande halvår bedömer nästan 50 procent av företagen att efterfrågan kommer att öka, jämfört med 40 procent förra hösten. Merparten av företagen uppger att anställningsplanerna är positiva under prognosperioden. Över 50 procent av företagen har upplevt någon brist på arbetskraft vid rekryteringar, vilket är något lägre än för ett år sedan. De största konsekvenserna av arbetskraftsbristen är att företagen fått tacka nej till order eller att befintlig personal fått arbeta i större utsträckning. Vidare har företagen uppgett att det, den närmaste tiden, är aktuellt för dem att rekrytera bland annat, lagerpersonal, bussförare, lastbilsförare samt taxiförare.

Hotell- och restaurangverksamhet

Hotell- och restaurangverksamheten omfattar restaurang, catering och barverksamhet samt hotell- och logiverksamhet. Verksamheten sysselsatte cirka 4 000 personer under 2015 vilket var 1 100 fler än 2008, och branschen utgör cirka tre procent av länets samtliga arbetstillfällen. Exempel på större yrkesområden inom näringsgrenen är köks- och restaurangbiträden, restaurangpersonal och städare. Hotell- och restaurangverksamhetens utveckling är driven av privat konsumtion, företagsrepresentation, inhemska och utländska besök. Branschen som helhet har den yngsta åldersstrukturen av alla i Uppsala län. Närmare tre av fem sysselsatta inom hotell och restaurang är yngre än 35 år.¹²

Nästan hälften av branschens näringsidkare har under det senaste halvåret upplevt en ökad efterfrågan på sina tjänster, enligt vår undersökning. På sex månaders sikt bedömer drygt 60 procent av företagen att efterfrågan kommer att öka. Det är klart mer positivt jämfört med föregående höst då knappt 40 procent av företagen inom branschen trodde på en ökad efterfrågan. Kapacitetsutnyttjandet är högt inom branschen och cirka nio av tio företag uppger att de inte kan öka produktionen mer än 10 procent innan de måste nyanställa. Cirka en fjärdedel av företagen har upplevt brist vid rekrytering av arbetskraft, och för merparten av dem som upplevt brist uppgav de att konsekvensen blivit att befintlig personal fått arbeta mer. Resultaten från undersökningen visar att anställningsplanerna är försiktigt positiva på ett års sikt och vi bedömer därmed att sysselsättningen kommer att öka något under prognosperioden. Företagen har uppgett att det är aktuellt för dem att rekrytera bland annat kockar, servitörer och hovmästare, samt köks- och restaurangbiträden till en del platser framöver. Inom de förstnämnda yrkeskategorierna är det desto viktigare med erfarenhet inom yrket, snarare än utbildning. På fem års sikt tror tre fjärdedelar av företagen att de kommer att ha fler anställda än idag och de allra flesta pensionsavgångarna kommer att ersättas.

¹¹ Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik, SCB

¹² Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik, dagbefolkning 16 år och äldre samt yrkesregistret, SCB

Information och kommunikation

Inom information och kommunikation uppgick antalet sysselsatta till cirka 4 000 personer år 2015. De största yrkena inom näringsgrenen är exempelvis dataspecialister, datatekniker och dataoperatörer samt journalister. Sett till antalet sysselsatta inom tjänstenäringen arbetar en stor andel av de bosatta inom länet i andra län. Branschen uppger ett stort behov av kompetens inom programmering, arkitektur och projektledning.

I höstens intervjuundersökning har 65 procent av företagen uppgett att efterfrågan ökat något under de senaste sex månaderna. Samma siffra för förra hösten var 62. Inför kommande halvår tror tre fjärdedelar av länets företag inom branschen på ett förbättrat efterfrågeläge. På 6-12 månaders sikt ökar företagens förväntningar ännu något mer. Likaså uppges anställningsplanerna under prognosperioden vara fortsatt positiva inom branschen. På fem års sikt bedömer 95 procent av företagen att de kommer att ha fler anställda. Inga företag tror sig ha färre anställda. Fler än åtta av tio kommer att ersättningsrekrytera för de som går i pension. Kompetensbehoven bedöms vara liknande de som föreligger idag.

Finansiell verksamhet och företagstjänster

Branschen finansiell verksamhet och företagstjänster är mycket bred och omfattar många typer av verksamheter. Förutom finans- och försäkringsverksamhet och företagstjänster såsom personaluthyrningsverksamhet och verksamhet inom redovisning, marknadsföring och juridik ryms även fastighetsbolag och fastighetsservice, forskning och utveckling samt verksamhet vid huvudkontor. Sett till antalet sysselsatta utgör denna en relativt stor andel då 22 500 personer jobbar inom branschen i länet. Det motsvarar nästan 15 procent av länets sysselsatta.

Inom näringsgrenen är stämningläget positivt och 60 procent av företagen har upplevt en ökad efterfrågan under det senaste halvåret, enligt vår undersökning. För kommande halvår ser förväntningarna lika positiva ut med 60 procent som tror på en ökad efterfrågan och inga som tror att efterfrågan dämpas. Även på ett års sikt ser förväntningarna lika positiva ut. Antalet anställda förväntas bli, i det närmaste, oförändrat på ett år sikt. På fem års sikt tror företagen att de kommer att ha något färre anställda. Dock kommer de flesta företagen att ersättningsrekrytera vid pensionsavgångar de närmaste åren. Till största delen med liknande kompetens.

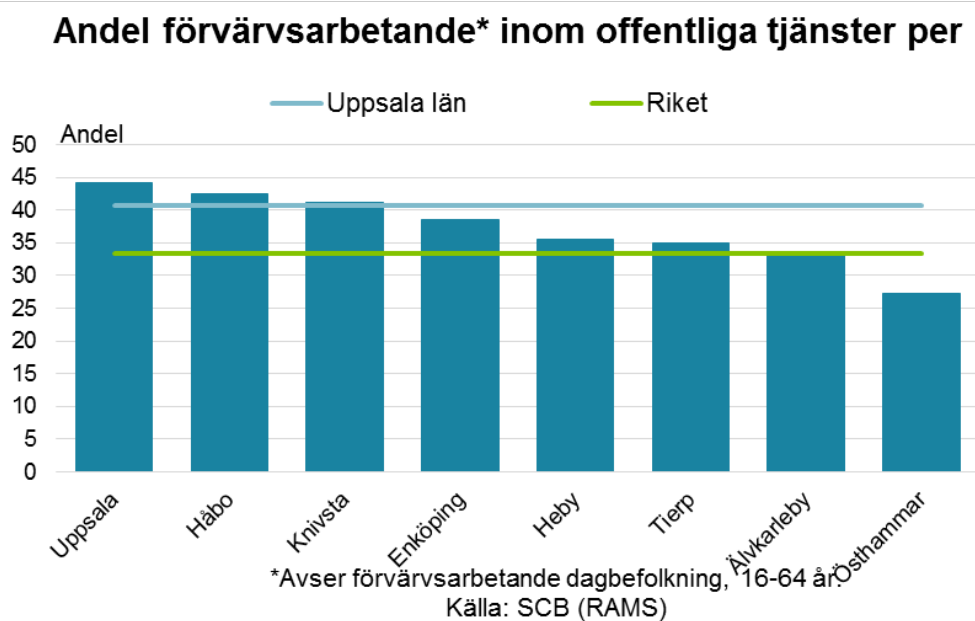
Personliga och kulturella tjänster

Personliga och kulturella tjänster innefattar företag med inriktning mot kultur, sport, nöjen, biblioteks-, arkiv och museiverksamhet, reparationer av hushållsartiklar, intresseorganisationer samt kropps- och skönhetsvård. Under 2015 var cirka 7 000 sysselsatta inom näringsgrenen, vilket var ungefär 750 fler jämfört med 2010 och motsvarar cirka 4,5 procent av länets samtliga arbetstillfällen. Det är något fler inom branschen som pendlar ut från länet jämfört med de som pendlar in.

I hösten intervjuundersökning har cirka en femtedel av företagen inom personliga och kulturella tjänster uppgett att de haft en ökad efterfrågan det senaste halvåret, resten hade haft en oförändrad efterfrågan. Ingen hade upplevt någon tillbakagång. Inför kommande sex månader bedömer nästan en femtedel av företagen att efterfrågan kommer att öka – nu är det däremot 15 procent som tror att efterfrågan kommer att minska. På ett års sikt är det nästan hälften av företagen som bedömer att efterfrågan kommer att öka men det är fortfarande cirka 15 procent som tror att efterfrågan minskar. Företagen har vidare gjort bedömningen att antalet anställda kommer att vara oförändrat under prognosperioden. Ungefär en tredjedel av företagen har uppgett att de upplevt brist på arbetskraft när de försökt rekrytera senaste halvåret.

Offentliga tjänster

Till offentliga tjänster hör offentlig förvaltning, utbildning, hälso- och sjukvård, omsorg och sociala tjänster och försvar. De bedömningar som görs avser all offentligt finansierad verksamhet, oavsett om huvudmannen är offentlig eller privat. I Uppsala län arbetar många inom den offentliga tjänstesektorn, omkring 61 000 personer. Det motsvarar cirka 41 procent av alla jobb i länet, vilket är en betydligt högre andel jämfört med riksgenomsnittet. Till och med högst i landet. Dessutom pendlar många länsbor till ett jobb inom offentliga tjänstesektorn i andra län.

De offentligt drivna verksamheterna i vår undersökning ser positivt på sin verksamhetsutveckling för det kommande halvåret. Förväntningarna ligger högre jämfört med föregående prognoser. Lite fler än hälften av verksamheterna har uppgett att de tror på en ökad efterfrågan, nästan ingen tror på en minskning.

Mest optimistiska är verksamheter inom tandvård och barnomsorg. Dock bör verksamheternas framtidsbedömningar ses mot bakgrund av att utförare av offentliga tjänster är kundstyrt och därmed svårbedömbart. De senaste årens flyktingströmmar förenklar inte framtidsbedömningen av verksamheten.

I höstens intervjuundersökningar uppger 43 procent av arbetsgivarna inom de offentligt finansierade tjänsterna som drivs i privat regi att de tror på en ökad verksamhetsutveckling. Motsvarande siffra var för de offentligt drivna verksamheterna var 58 procent. Inom utbildningsverksamheten har andelen, totalt sett, som tror på en ökad utveckling stigit något jämfört med förra höstens undersökning. Förväntningarna inom vård och omsorg har ökat något jämfört med tidigare.

De rekryteringsproblem som upplevs inom offentliga tjänster har ökat sedan förra höstens intervjuundersökningar, och ligger på så pass höga nivåer att fler än två tredjedelar av de offentligt drivna verksamheterna har angett att de upplevt brist vid rekrytering av personal. Merparten av de verksamheter som upplevt brister vid rekryteringar förklarar att konsekvensen blev att befintlig personal fick arbeta mer.

Enligt Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) väntas kostnadstrycket vara högt på nationell nivå inom kommuner och landsting, till följd av demografiska förändringar. Samtidigt har skatteunderlagets reala tillväxt under de senaste åren varit stark. De senaste åren har antalet sysselsatta i Uppsala län inom offentliga verksamheter ökat i relativt hög takt. Mellan 2008 och 2015 har sysselsättningsökningen i offentliga verksamheter varit cirka 12 000. Den befolkningsökning i arbetsför ålder som Uppsala län upplever, lägger tillsammans med länets sysselsättningsutveckling grunden för fortsatta öknings av antalet anställda inom de offentliga verksamheterna under prognosperioden. I nästa avsnitt görs mer detaljerade beskrivningar av respektive verksamhetsområden.

Utbildning

Med utbildningsverksamhet menas här förskola, grund- och gymnasieskola, universitet och högskola, vuxenutbildning samt folkhögskola. I Uppsala län arbetar drygt 20 000 personer inom utbildningsverksamhet.¹³ Nästan 7 000 arbetar vid något av Uppsala läns två universitet, Uppsala universitet och Sveriges lantbruksuniversitet. Uppsala universitet är länets tredje största arbetsgivare, efter Uppsala kommun och landstinget, med cirka 6 850 anställda. Vid Sveriges lantbruksuniversitet arbetar cirka 2 775 personer.¹⁴

Mellan åren 2015 och 2016 ökade barn- och elevkullarna i förskola, grundskola och gymnasium ojämnt. Främst har det tillkommit elever som tillhör förskola och grundskola som ökat medan antalet elever som tillhör gymnasieåldrarna minskat. Därmed ökar behoven i för- och grundskola under prognosperioden, gymnasieskolan och vuxenutbildningen ökar också men inte i samma omfattning. Sysselsättningen ökar således mest inom för- och grundskola. Gymnasie- och vuxenutbildningen bedömer att sysselsättningen hos dem blir, i stort sett, oförändrad. I backspegeln ser vi att det senaste årets befolkningsökning också genererat en ökad sysselsättning inom gymnasieskolan och vuxenutbildningen. På fem års sikt förväntas de flesta verksamheterna inom utbildning att bli fler anställda. Inom gymnasie- och vuxenutbildningen bedöms sysselsättningsstillväxten inte bli riktigt lika stark som i barnomsorg och grundskola.

En utmaning för den offentliga sektorn är att antalet äldre som arbetar inom sektorn är en relativt stor grupp. I synnerhet andelen äldre (55-64 år) inom gymnasie- och grundskolan. Under de kommande åren kan här förväntas en generationsväxling. Samtidigt är det också en utmaning att behålla lärarna inom yrket.

¹³ Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik, dagbefolkning, 16 år och äldre, SCB

¹⁴ Uppsala kommun

Det råder fortsatt stor personalbrist inom utbildningsverksamheten. Tre fjärdedelar av utbildningsverksamheterna uppger att det har varit brist på arbetskraft vid rekrytering under det senaste halvåret. Störst är bristen inom förskola och grundskola. De yrken som kommunerna upplevt att det råder brist på vid rekrytering är framför allt förskollärare, barnskötare och grundskollärare. Värt att notera i sammanhanget är att Uppsala kommun utlovat jobbgaranti till de gymnasieungdomar som slutför utbildningen till barnskötare. Bland de yrken som det blir aktuellt att rekrytera den närmaste tiden "utöver redan nämnda yrkeskategorier" är till exempel gymnasielärare och fritidspedagoger. Till dessa platser är det framför allt viktigt med utbildning inom yrket men även i kombination med erfarenhet.

Vård och omsorg

Vård och omsorg inkluderar primär- och slutenvård, tandvård samt äldre- och handikapp-omsorg. Drygt 30 000 personer är sysselsatta i dessa verksamheter i Uppsala län.¹⁵ Både de kommunala och landstingsdrivna verksamheterna står inför stora utmaningar. Den demografiska utvecklingen med en ökande andel äldre i befolkningen ställer stora krav på vård- och omsorgsverksamheten. Även den pågående generationsväxlingen påverkar de offentliga verksamheterna, då en stor andel av de yrkesverksamma väntas gå i pension under de kommande åren. Även den ökande befolkningen kommer att påverka behoven av vård och omsorg.

Vår undersökning indikerar att såväl kommunerna som Region Uppsala kommer att genomföra en del ny- och ersättningsrekryteringar under prognosperioden. Inom vård och omsorg är behovet av arbetskraft alltid stort. Det beror dels på ersättningsrekryteringar till följd av pensionsavgångar och annan naturlig personalomsättning och dels på en bristsituation på flera yrkesgrupper. I vår undersökning har alla de offentligt drivna verksamheterna inom vård och omsorg upplevt brist vid rekrytering. Störst är bristen inom vården med långa högskoleutbildningar, framför allt specialistläkare, specialistsjuksköterskor och barnmorskor. Men bristen på undersköterskor börjar också bli mer märkbar i länet, inom äldreomsorg och hemtjänst. Vid Region Uppsala är det mer balans i tillgången på undersköterskor vid mottagningar men mer brist på erfarna undersköterskor inom slutenvård. När arbetsgivarna inte lyckas rekrytera den personal de behöver har det fått flertalet konsekvenser. Bland annat fick bemanningspersonal anlitas, befintlig personal får arbeta mer, produktionen/servicen fick minska. De yrken som offentliga verksamheter inom vård och omsorg behöver tillsätta den närmaste tiden är främst undersköterskor inom hemtjänst och äldreboenden, grundutbildade sjuksköterskor, specialistläkare och distriktssköterskor där det är både viktigt att inneha utbildning och erfarenhet.

Sammantaget blir Arbetsförmedlingens bedömning att sysselsättningen inom vård och omsorg kommer att öka. Det finns det tydliga rekryteringsbehov under prognosperioden och utöver det har mer än hälften av arbetsgivarna angett att de sannolikt kommer att vara

¹⁵ Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik, dagbefolkning 16 år och äldre, SCB

fler anställda på fem års sikt. Åtta av tio verksamheter har också angett att de kommer att nyrekrytera vid pensionsavgångar – till största delen personer med liknande kompetens. Detta innebär att det både på ett års sikt och på längre sikt kommer att finnas många jobbchanser inom vård och omsorgsverksamheterna för dem som har rätt utbildning och kompetens.

Offentlig förvaltning

Offentlig förvaltning innefattar anställda inom offentlig förvaltning, försvaret, obligatorisk socialförsäkring samt verksamheter vid internationella organisationer, utländska ambassader och liknande. Antalet sysselsatta inom offentlig förvaltning uppgår till cirka 10 000 i Uppsala län, varav en tredjedel arbetar som militärer eller administratörer i offentlig förvaltning¹⁶. Jämfört med 2008 har antalet sysselsatta ökat med cirka 2 000, bland annat som en följd av det senaste årens flyktingströmmar. Bedömningen är inför kommande halvår ett oförändrat antal anställda eller möjligen några färre. På fem års sikt bedöms dock antalet anställda bli fler och ersättningsrekryteringarna många så jobbchanserna blir ändå relativt goda på sikt.

Matchningsläget på arbetsmarknaden

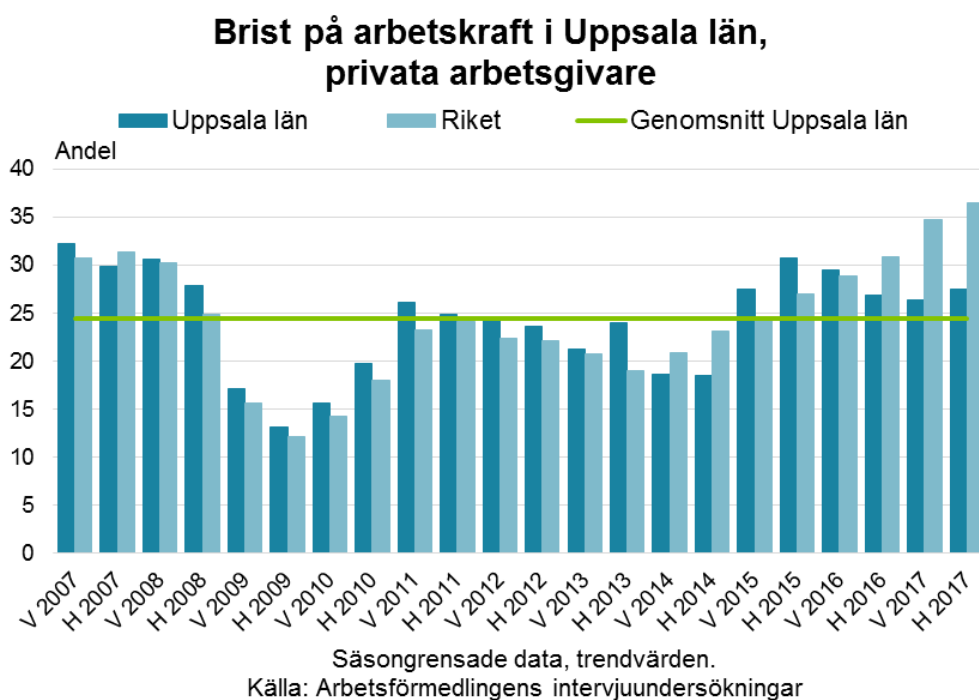
Trots det goda arbetsmarknadsläget är kompetensbristerna i länet ändå relativt begränsade inom det privata näringslivet. Trots en, sedan länge, låg arbetslöshet uppger drygt en fjärdedel av de privata företagen att de haft svårigheter att rekrytera personal, ungefär samma nivå som de senaste fyra undersökningarna. I det privata näringslivet är det främst transport, information och kommunikation, industri och byggverksamheterna som inte hittat den kompetens deras företag behöver. Dock är det viktigt att notera att det finns mycket små marginaler om behovet av arbetskraft skulle öka och bristen skulle mycket snabbt kunna öka. Handeln uppvisar inte lika höga bristtal som övriga delbranscher inom den privata tjänstesektorn

På den offentliga sidan är situationen något av det omvända. Där har nästan sju av tio offentliga arbetsgivare haft svårt att hitta rätt kompetens. Alla verksamhetsdelar har haft svårt att hitta den kompetens de behöver. Arbetsgivarna inom statlig verksamhet har, relativt sett, haft det lättast att hitta den kompetens de söker. Svårast har Region Uppsala (Landstingsverksamhet) haft – nästan 75 av deras verksamheter har haft svårt att rekrytera senaste halvåret.

Den vanligaste konsekvensen av rekryteringssvårigheterna i det privata näringslivet var att befintlig personal fick arbeta mer följt av att man tackade nej till order och/eller att produktionen minskade. Inom offentlig verksamhet var den överlägset vanligaste konsekvensen att befintlig personal fick jobba mer. Över en tredjedel av arbetsställena som haft svårt att rekrytera uppgav detta som den vanligaste konsekvensen av rekryteringsproblemen.

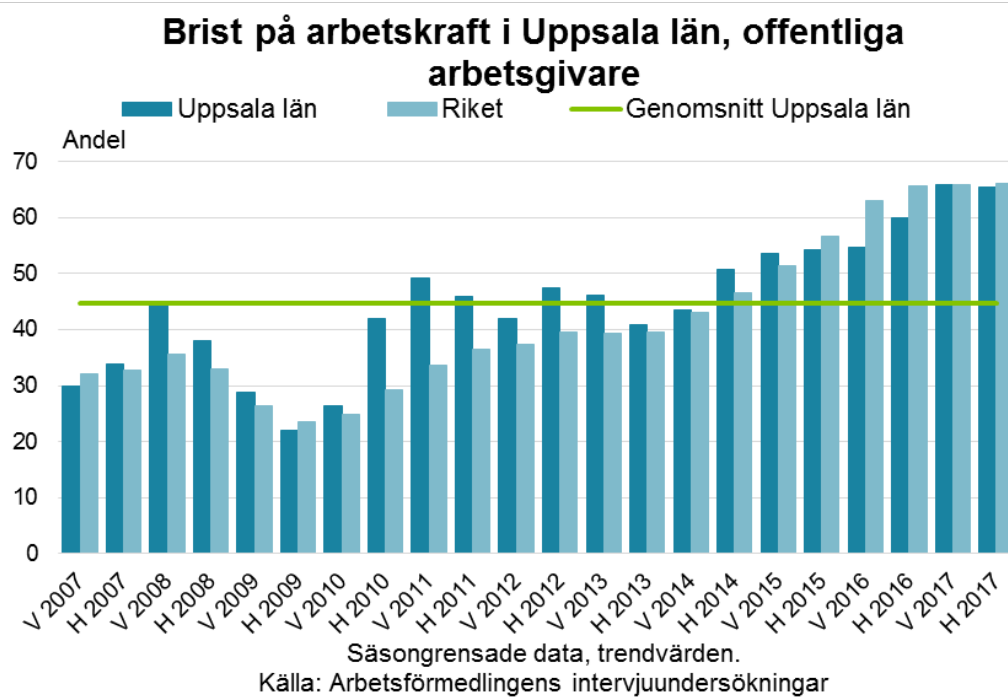
¹⁶ Yrkesregistret, dagbefolkning 16-64 år, SCB

Majoriteten av länets kompetensbrister finns i yrken som varit bristyrken i flera år. Arbetskraftsbristen har alltmer kommit att koncentreras till dessa traditionella bristyrken och här är rekryteringsproblemen i flera fall allvarliga. För näringslivets del handlar det i huvudsak om ingenjörer, specialistläkare, CNC-operatörer, maskinoperatörer och IT-specialister med flera men det är också mycket svårt att rekrytera kockar, bussförare och taxiförare. Nu med den fortsatta starka byggkonjunkturen har det även blivit brist på i princip alla byggyrken. Bristerna i offentliga tjänster utgör betydligt större volymer. De största rekryterings-svårigheterna i offentliga tjänster har länge varit högskoleyrken som sjuksköterskor, lärare, läkare och tandhygienister men det finns också stora behov av vårdutbildade som inte kräver högskoleutbildning. Undersköterskor inom äldreomsorg och medicinska sekreterare är också mycket efterfrågade.

Som framgår av diagrammet ovan är bristen inom det privata näringslivet tydligt över det historiska genomsnittet för länet. Arbetslöshetsnivåerna är också låga och tillgången på den kompetens arbetsgivarna efterfråga är låg så även mycket små öknings av arbetskraftsbehov kan komma att öka bristtalen.

En något annorlunda situation ser vi på den offentliga sidan. I flera år har bristtalen här inom den offentliga sidan varit högre än det historiska genomsnittet, som framgår av diagrammet nedan.

Befolkning och arbetskraft

Arbetskraften består av personer i arbetsför ålder som står till arbetsmarknadens förfogande, det vill säga antingen som sysselsatta eller arbetslösa. Grupper som inte ingår i arbetskraften är bland annat pensionärer, studerande och långtidssjukskrivna, men även personer som är utan arbete och inte inskrivna hos Arbetsförmedlingen. Arbetskraftens storlek beror på storleken på flödena in i och ut ur dessa kategorier. Flödena är starkt sammankopplade med en uppsättning faktorer. Bland de mer centrala räknas befolkningsutvecklingen, studiedeltagandet, pensionsavgångar, pendlingsmönster och ohälsomönster. I detta avsnitt följer en beskrivning av befolkningens struktur och utveckling, samt utvecklingen av arbetskraften.

Arbetskraftens storlek påverkas också av konjunkturläget eftersom befolkningens benägenhet att delta i arbetskraften till viss del beror på om det finns många lediga jobb eller om efterfrågan på arbetskraft är svagare. Detta gäller exempelvis för ungdomar; då konjunkturläget är svagare är det ofta fler som söker sig till studier i stället för att söka jobb. Även antalet personer med sjuk- och aktivitetsersättning inverkar på arbetskraftens storlek.

Under de senaste åren har Uppsala län haft en hög arbetskraftstillväxt; 15 500 personer mellan 2008 och 2016. I år omfattade arbetskraften i Uppsala län nästan 180 000 personer i åldrarna 16-64 år och sysselsättningsgraden var 73,8 procent. Arbetskraften i länet bedöms ha en fortsatt positiv utveckling under prognosperioden och öka med 1 900 personer mellan fjärde kvartalet 2017 och motsvarande kvartal 2018.

Den grupp som står utanför arbetskraften, det vill säga de personer som är studerande, sjuka, hemarbetande, pensionärer med flera, uppgick till nästan 50 000 personer i åldrarna 16-64 år 2015. Försäkringskassans ohälsotal¹⁷ har sjunkit inom länet under den senaste tioårsperioden, från att ha uppgått till 36,8 dagar 2005 låg ohälsotalen på 24,9 dagar 2016. I och med detta har arbetskraften fått ett tillskott under dessa år, även om minskningen tycks ha stannat av sedan 2012 och till och med ökat något under 2015. I förhållande till rikets genomsnitt för 2014 ligger länets ohälsotal närmare tre procentenheter lägre, vilket näst efter Stockholms län är det lägsta ohälsotalet i landet.

Störst nettoutpendling i landet

Uppsala län har en mycket stor utpendling av arbetskraft, störst i landet. Mer än var fjärde länsbo som arbetar pendlar till ett jobb i ett annat län, vilket motsvarar cirka 41 000 personer år 2015. Samtidigt pendlade nästan 19 000 personer boende i ett annat län in till Uppsala. Det ger en nettoutpendling på cirka minus 22 000 personer.¹⁸

¹⁷ Försäkringskassans mått på frånvarodagar som ersätts från sjukförsäkringen under en 12-månadersperiod. Antal utbetalda dagar med sjukpenning, arbetsskadesjukpenning, rehabiliteringspenning samt sjukersättning/ aktivitetsersättning från socialförsäkringen relaterat till antal registrerade försäkrade (befolkningen) 16-64 år.

¹⁸ Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik. 16 år och äldre, SCB

I och med den stora utpendlingen är det stora skillnader mellan den förvärvsarbetande dag- och nattbefolkningen, det vill säga de som arbetar i länet och de sysselsatta som bor i länet. Den förvärvsarbetande nattbefolkningen uppgick till omkring 174 000 personer år 2015 medan den förvärvsarbetande dagbefolkningen var nästan 152 500. Störst skillnad mellan den förvärvsarbetande dag- och nattbefolkningen finns i den privata tjänstesektorn men också inom industrin, byggnadsverksamheten och den offentliga tjänstesektorn är det många länsbor som pendlar till ett arbete i ett annat län.

Många av länsbornas situation på arbetsmarknaden påverkas med andra ord i mycket stor utsträckning av hur efterfrågan på arbetskraft utvecklas i grannlän, framför allt i Stockholms län. De flesta utpendlare arbetar nämligen i Stockholms län men många jobbar även i grannlän Gävleborgs och Västmanlands län. Pendeltågslinjen mellan Uppsala och Stockholm möjliggör dessutom en smidigare pendling till arbetstillfällena i norra Storstockholm. Bland dem som pendlar in till länet är det vanligast att komma från Stockholms län. Därefter följer Gävleborgs och Västmanlands län. Själva nettopendlingen till Västmanlands län är nästan noll, vilket innebär att det ungefär är lika många personer som pendlar till Uppsala från Västmanland som det är personer som pendlar i omvänd riktning. Nästan 135 000 personer både bor och arbetar i Uppsala län.

Under 2016 ökade nettopendlingen i länet jämfört med föregående år, till följd av att utpendlingen ökade något mer än inpendlingen. Vi gör bedömningen att nettopendlingen minskar något under 2018. Antalet som pendlar ut bedöms öka mer än antalet som pendlar in.

Välutbildad arbetskraft

Arbetskraften i Uppsala län har i genomsnitt en högre utbildningsnivå än i övriga Sverige. Nästan 43 procent av länets arbetskraft har en eftergymnasial utbildning jämfört med 37 procent i riket som helhet. Andelen som har högst en förgymnasial utbildning uppgår till 16 procent, vilket är två procentenheter lägre än för riksgenomsnittet.¹⁹ Det förekommer stora regionala skillnader i andelen ungdomar som påbörjar högskoleutbildning i landet. Hur många som väljer högskolestudier har ett starkt samband med hur många i kommunens befolkning som har en högskoleutbildning och Uppsala län hör till dem som hade störst andel som påbörjat högskolestudier vid 19 års ålder följt av Skåne och Stockholms län. Lägst var andelarna för 19-åringarna i Norrbotten, Gotlands och Jämtlands län. Andelen 19-åringar som påbörjat högskolestudier i Uppsala län låg på 22 procent, jämfört med Jämtlands län som låg hela 14 procentenheter lägre. Om man jämför andelen som påbörjat högskolestudier vid 24 års ålder var skillnaden något mindre, 47 procent för Uppsala län respektive 35 procent för Jämtlands län. Skillnaden från andelen som påbörjat högskoleutbildning var dock stor mellan kommunerna inom Uppsala län, där 29 procent av 19-åringarna i Uppsala kommun påbörjade högskolestudier jämfört med 7 procent i Heby.²⁰

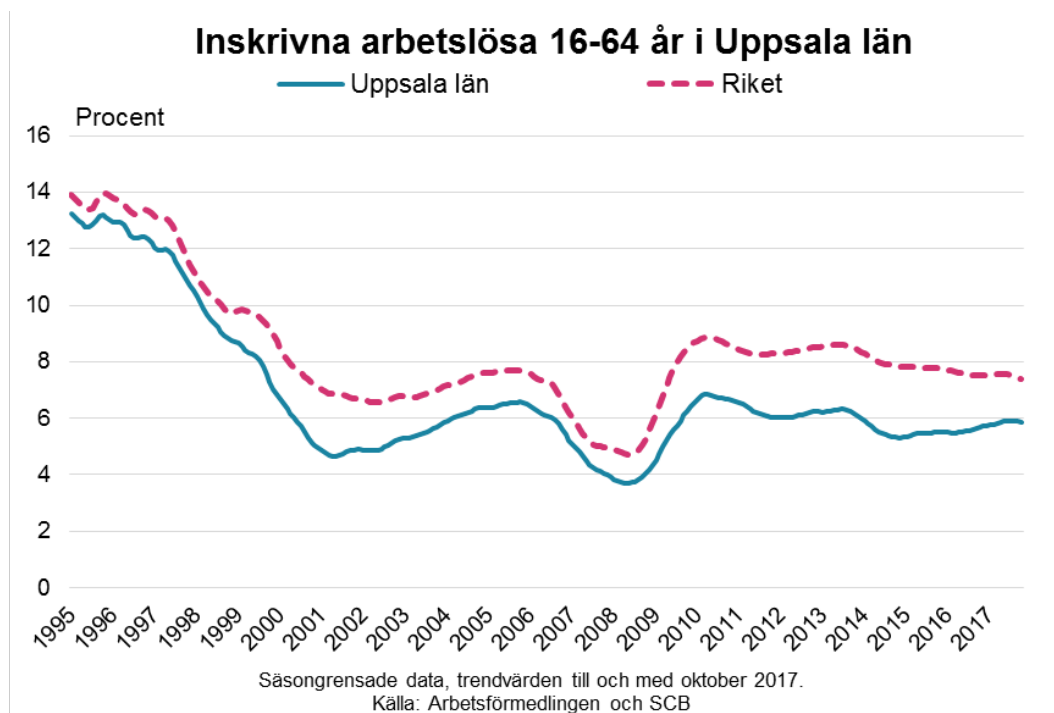
¹⁹ Befolkningen fördelad efter utbildningsnivå, 25-64 år, SCB

²⁰ Universitetskanslerämbetet, Statistisk analys från 2014-10-06

Inskrivna arbetslösa vid Arbetsförmedlingen

Arbetslöshetens utveckling

Arbetslösheten i Uppsala län har utvecklats i relativt lugn takt under lång tid. Från en relativ arbetslöshet på 6,3 procent 2004 till 5,9 oktober 2017. Prognosen för 2018 innebär att arbetslösheten ligger kvar på 5,9 procent. Som det framgår av diagrammet nedan ligger arbetslösheten för länet under nivån för riket, och är fortfarande lägst i landet med 5,9 procent arbetslösa i slutet av oktober 2017. I riket är den relativa arbetslösheten 7,4 procent.²¹ Det totala antalet inskrivna arbetslösa uppgick i slutet av oktober till cirka 10 400 personer i Uppsala län, vilket är cirka 500 fler jämfört med samma period föregående år. Under det senaste årtiondet har arbetslösheten för länet varit som högst i början av 2010, då andelen närmade sig 7 procent. Från januari 2014 har arbetslösheten legat stabilt under 6 procent trots ett stort inflöde av nya arbetslösa. Dock har antalet arbetslösa stigit stadigt sedan tredje kvartalet 2015. Mycket tyder nu på att ökningen av arbetslösheten, med hjälp av en stark arbetsmarknad, kommer att dämpas något under nästa år på grund av att inflödet av nyinskrivna sjunker något.

²¹ Arbetsförmedlingens månadsstatistik för oktober 2016

Sökande med aktivitetsstöd

Av samtliga arbetslösa i Uppsala län i oktober var cirka 6 400 öppet arbetslösa och omkring 4 000 deltog i något av Arbetsförmedlingens program med aktivitetsstöd. Den öppna arbetslösheten har stigit med cirka 400 personer sedan föregående år, och antalet personer i program med aktivitetsstöd har ökat med cirka 100.

Nästan 40 procent av de inskrivna arbetslösa deltog alltså i ett program med aktivitetsstöd i oktober 2017. Det största av dessa program är Jobb- och utvecklingsgarantin, som omfattar över hälften av alla programdeltagare.

Det största programmet för unga arbetslösa är Jobbgarantin för unga. Programmet för ungdomar skiljer sig från andra liknande program genom att målet inte enbart är arbete utan också att få ungdomar att påbörja eller återgå till utbildning. Det erbjuds till personer i åldrarna 18-24 år som varit inskrivna på Arbetsförmedlingen längre än tre månader. I slutet av oktober omfattades cirka 300 ungdomar i Uppsala län av Jobbgarantin för unga.

Fler nyinskrivna

Hittills under 2017 är antalet nyinskrivna arbetslösa på Arbetsförmedlingarna i Uppsala län fler än under föregående år. Bland de nyinskrivna i länet utgör kvinnorna en mindre andel än männen. Vidare är tre av tio nyinskrivna personer utomeuropeiskt födda. Ytterligare drygt en fjärdedel av de nyinskrivna var ungdomar i åldern 18-24 år.

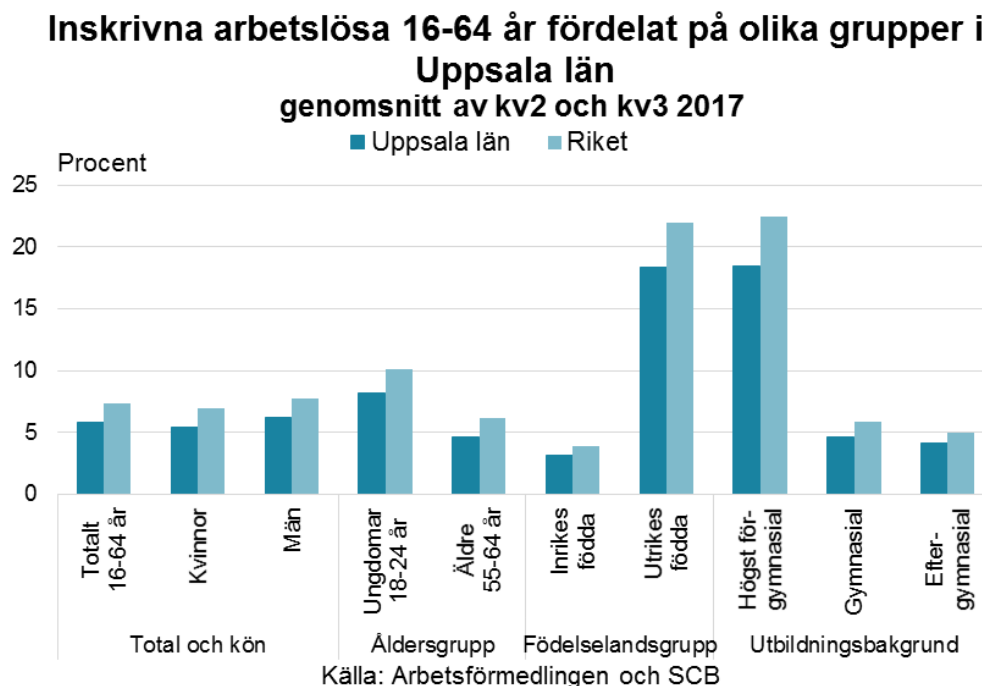
Av dem som varit inskrivna, antingen som öppet arbetslösa eller som deltagare i program med aktivitetsstöd har 6 700 gått ut i arbete under årets 10 första månader, vilket är cirka 450 färre jämfört med samma period 2016. Under denna period har antalet som gått ut i arbete med stöd ökat något. De som fått jobb utan stöd har minskat jämfört med 2016. Av de cirka 1 000 personer som fick arbete i oktober månad tillhörde drygt 700 personer inskrivna arbetslösa. Av dessa var 150 ungdomar, 230 utomeuropeiskt födda, knappt 155 med högst förgymnasial utbildning och 150 med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

Arbetslöshetens sammansättning

Arbetslösheten i Uppsala län är som högst bland personer som saknar gymnasieutbildning, och bland utrikes födda, över 18 procent för bägge grupperna. Som det framgår av diagrammet på följande sida är arbetslösheten för dem som bara har grundskola som högsta utbildningsbakgrund nästan fyra gånger så hög jämfört med dem som har en gymnasial utbildning.

Utrikesfödda har en arbetslöshet som är över fem gånger högre än arbetslösheten för personer födda i Sverige. I genomsnitt var 4 900 utrikes födda personer öppet arbetslösa eller deltagare i program med aktivitetsstöd i Uppsala län under kvartal 2 och kvartal 3 2017. Antalet motsvarade 18,3 procent av den registerbaserade arbetskraften i åldrarna 16-64 år.

I riket var andelen 21,9 procent. Motsvarande andel för personer födda i Sverige var 3,2 procent i Uppsala län och 3,9 procent i riket.

Ungdomar är den i särklass mest rörliga gruppen på arbetsmarknaden och växlar sin arbetsmarknadsstatus betydligt mer frekvent än andra grupper. De hör också till den grupp som drabbas hårdast vid konjunkturedgångar eftersom de ofta ännu inte är etablerade på arbetsmarknaden. Speciellt ungdomar med kort utbildning har svårt att konkurrera om jobben och får fortsatt längre arbetslöshetstider än andra ungdomar. I genomsnitt under kvartal 2 och kvartal 3 2017 är cirka 8,2 procent ungdomar öppet arbetslösa eller deltagare i program med aktivitetsstöd i Uppsala län. Även om ungdomsarbetslösheten är väldigt hög i några av länets kommuner (Älvkarleby och Tierps kommuner ligger bägge över riksgenomsnittet) är den genomsnittliga arbetslösheten för ungdomar lägst i landet näst efter Stockholms län, västra Götaland och Halland.

I genomsnitt under kvartal 2 och 3 2017 var den relativa arbetslösheten lägre för kvinnor än för män, nämligen 5, respektive 6,3 procent. Andelen inskrivna kvinnor utgör cirka 45 procent av samtliga inskrivna arbetslösa, en andel som har sjunkit sedan 2010 då närmare varannan inskriven arbetslös var kvinna.

Totalt sett ligger den relativa arbetslösheten i Uppsala län under genomsnittet i riket för samtliga gruppindelningar i diagrammet ovan.

Tider i arbetslöshet

Av totalt 10 400 inskrivna arbetslösa i oktober 2017 har cirka 60 procent varit utan arbete i mer än sex månader. Det är bland de som varit arbetslösa kortare tider som de största

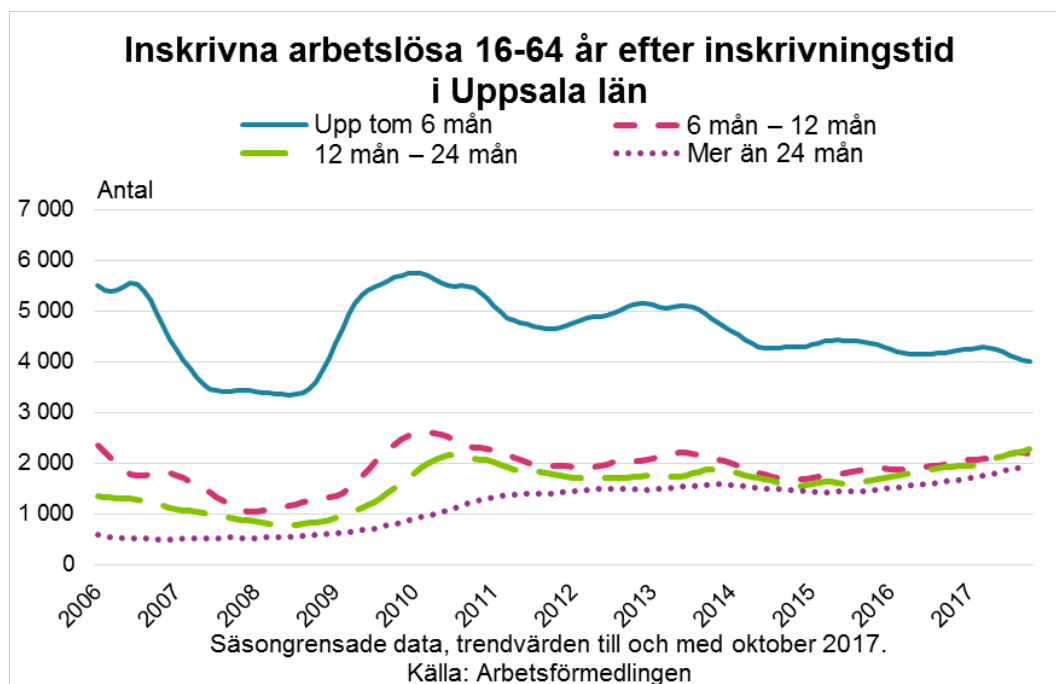
svängningarna syns när konjunkturen förändras. Vidare har drygt 40 procent varit inskrivna arbetslösa i över ett år, varav nästan hälften varit utan jobb i över två år. Antalet arbetslösa som varit inskrivna arbetslösa i över två år har mer än tredubblats sedan 2006. Ju längre tid en person står utan arbete, desto sämre blir dennes chanser att kunna komma ut på arbetsmarknaden och personen riskerar därmed att fastna i ett utanförskap.

Av de inskrivna som varit utan arbete i mer än två år har mer än en tredjedel en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Motsvarande utgör de som har högst för-gymnasial utbildning 36 procent av dem med så långa inskrivningstider, och 52 procent är utomeuropeiskt födda. Bland inskrivna arbetslösa ungdomar i åldern 18-24 år har nästan hälften varit utan jobb i mer än sex månader. Av dessa har cirka 17 procent varit utan jobb i över två år.

Ungdomsarbetslöshet

Den Uppländska ungdomsarbetslösheten är relativt låg i jämförelse med arbetslösheten totalt. Sedan början av 2008 åren har den relativa arbetslösheten bland ungdomar (18-24 år) varit högre än arbetslösheten totalt för gruppen 16-64. När man diskuterar ungdomars arbetsmarknad är det emellertid viktigt att komma ihåg att den i flera avseenden skiljer sig från de äldres arbetsmarknad. De unga befinner sig i en fas i livet där de ska etablera sig på arbetsmarknaden medan de flesta äldre redan är etablerade. Detta visar sig bland annat genom att ungdomar i större utsträckning än äldre rör sig mellan olika jobb eller mellan studier och arbete, rörelser som i många fall innefattar en period i arbetslöshet. En annan viktig skiljelinje mellan unga och äldre arbetslösa är att det är en förhållandevis liten andel unga som är långtidsarbetslösa, vilket är anledningen till att Arbetsförmedlingen inte anser att ungdomar har en utsatt ställning på arbetsmarknaden. Detta visar sig genom att för de flesta arbetslösa ungdomar är tiden utan arbete snabbt övergående. I arbetskraften för ungdomar redovisas de som är arbetslösa eller som arbetar. De som studerar eller står helt utanför arbetsmarknaden fångas inte av denna statistik. De som ser sig som heltidsstuderande är inget problem för svensk arbetsmarknad medan de som varken arbetar eller studerar är en outnyttjad arbetskraftsresurs som också befinner sig i en utsatt position och riskerar att få mycket svårt att etablera sig på arbetsmarknaden och i samhället, med stora ekonomiska- och sociala kostnader som följd. Det är av största vikt att arbetsförmedlingen och andra samhällsinstanser gör allt de kan för att få dessa unga att ta sig igenom en gymnasieutbildning och etablera sig på arbetsmarknaden för att spara stora sociala- och samhällsekonomiska resurser. Risker är mycket stor för långvarigt utanförskap om den unge inte får det stöd som behövs för att ta sig in i arbetslivet. Gruppen unga med ofullständig gymnasieutbildning eller ringa arbetslivserfarenhet är känsliga för konjunkturnedgångar varför det är ett utmärkt tillfälle att särskilt stötta dem nu när arbetsmarknaden utvecklas väl.

Nedgången i antalet inskrivna arbetslösa från 2013 skedde i största utsträckningen i gruppen av arbetslösa som varit utan arbete i mindre än ett halvår. Under 2014 började även antalet med längre inskrivningstider än ett halvår att minska. Under 2015 ökade alla grupper med längre tid i arbetslöshet än ett halvår. I oktober 2017 har det bland inskrivna arbetslösa ungdomar skett en ökning av personer utan arbete i över två år, jämfört med samma månad i fjol.

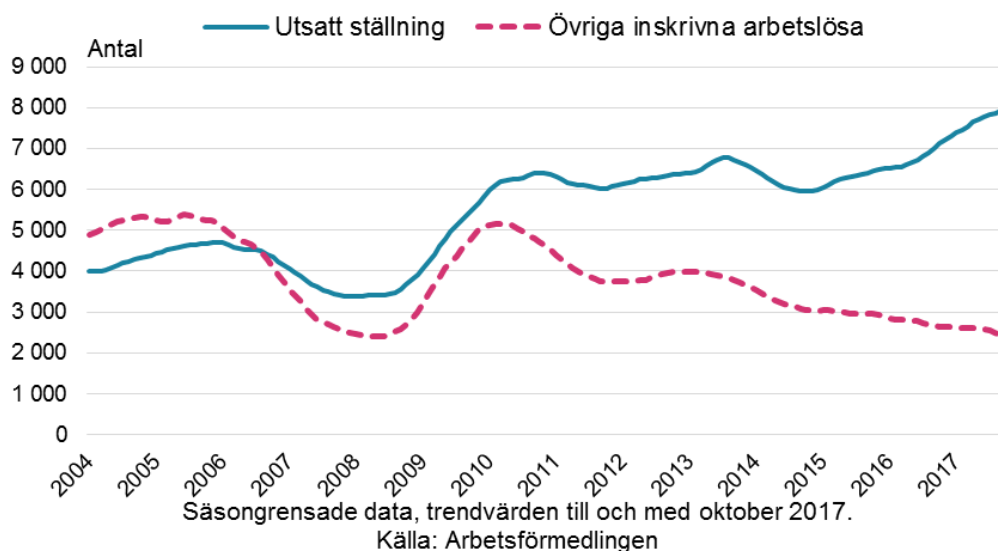

Stort gap bland grupper med utsatt ställning

Arbetsförmedlingen har identifierat fyra grupper som i genomsnitt möter en svårare arbetsmarknadssituation och därför löper större risk att bli långvarigt arbetslösa. Dessa grupper är personer med högst förgymnasieutbildning, funktionsnedsatta med ett funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga, utrikes födda samt arbetslösa i åldrarna 55-64 år. Antalet personer som tillhör de grupper som har svårast att få ett arbete har ökat kraftigt under senare år, bland annat på grund av ett stort inflöde av utomeuropeiskt födda samt överföring av personer från Försäkringskassan²². Det är viktigt att påpeka att skillnaderna är stora inom grupperna. Alla som ingår i en utsatt grupp har inte svårt att få jobb. Men den gemensamma nämnaren för grupperna är den förhöjda risken att hamna i långvarig arbetslöshet.

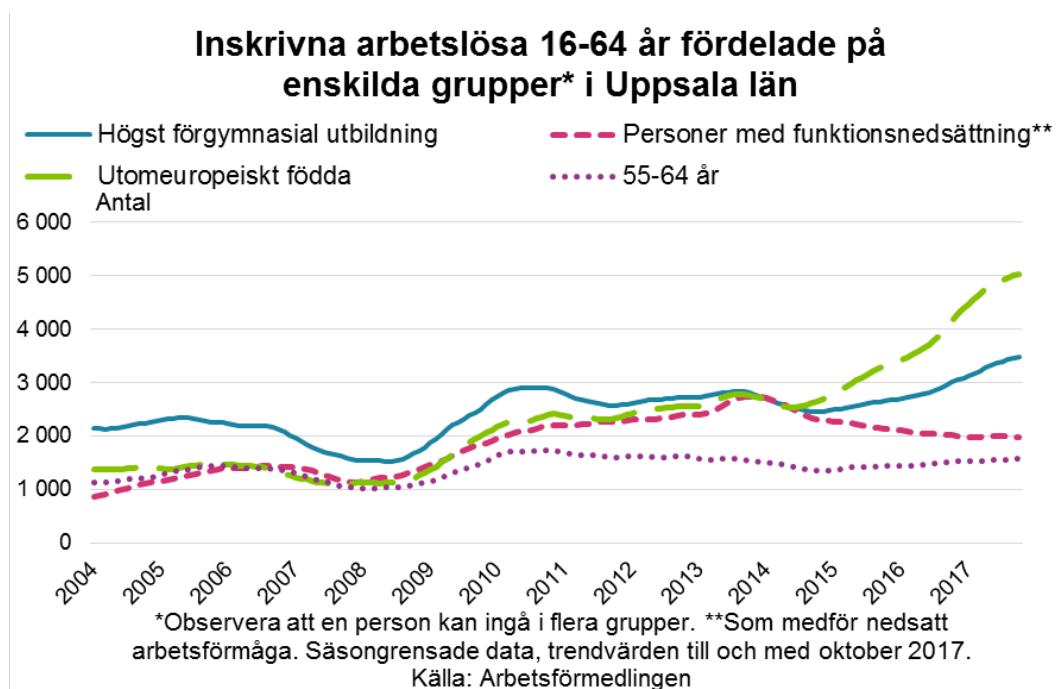
²² Beskrivs i kommande avsnitt om funktionsnedsatta som medför nedsatt arbetsförmåga.

Inskrivna arbetslösa 16-64 år med utsatt ställning på arbetsmarknaden och övriga inskrivna arbetslösa i Uppsala län

Diagrammet ovan visar utvecklingen av inskrivna arbetslösa i utsatt ställning respektive övriga inskrivna. Cirka 75 procent av de inskrivna tillhör en eller flera av grupperna med utsatt ställning. Det innebär att mer än tre av fyra inskrivna arbetslösa hör till dem som kan ha extra stora svårigheter att få ett arbete. För några år sedan var antalet arbetslösa som tillhörde någon grupp med utsatt ställning nästan lika många som övriga arbetslösa. Sedan dess har antalet arbetslösa i utsatt ställning fortsatt att öka medan övriga arbetslösa har sjunkit. Den återhämtning som skedde efter finanskrisen gynnade främst arbetssökande med en starkare ställning på arbetsmarknaden. Under den därpå följande avmattningen på arbetsmarknaden hade personer, som ingår i utsatt ställning, svårare att få ett arbete jämfört med personer med en starkare ställning på arbetsmarknaden. Gruppen med utsatt ställning har haft en oroväckande uppåtgående trend de senaste åren och gapet har blivit desto större mot övriga inskrivna.

Det finns fler tänkbara faktorer som påverkar in- och utflödet av personer till arbetslöshet inom utsatt ställning men svaga grupper behöver ofta olika former av stöd från Arbetsförmedlingen för att komma vidare och gå ut i arbete.

Diagrammet ovan visar utvecklingen för de med utsatt ställning sedan 2004.²³ Sedan 2014 har antalet inskrivna arbetslösa i utsatt ställning ökat och dessutom har antalet inskrivna som är födda i ett utomeuropeiskt land ökat sedan sommaren 2014, till följd av ett fortsatt starkt tillskott i arbetskraftsutbudet av denna grupp. I kommande avsnitt beskrivs situationen för de inskrivna i respektive grupp. Gemensamt för dem är den förhöjda risken för långa tider i arbetslöshet. I övrigt skiljer sig de specifika utmaningarna som respektive grupp står inför.

Arbetslösa med högst förgymnasial utbildning

Nästan 3 500 av samtliga inskrivna arbetslösa utgör personer som har högst en förgymnasial utbildning, det vill säga 9-årig grundskola eller ännu kortare utbildning. Det motsvarar sammanlagt en tredjedel av samtliga inskrivna arbetslösa varpå den relativa arbetslösheten för denna grupp är väldigt hög, 18,5 procent²⁴. Detta kan jämföras med arbetslösheten för dem med gymnasial och eftergymnasial utbildning, som har en relativ arbetslöshet på 4,7 respektive 4,2 procent under samma period. Av de inskrivna med högst förgymnasial utbildning har 49 procent en utbildningsbakgrund som är lägre än 9-åring grundskola. Det motsvarar 16,5 procent av samtliga inskrivna.

I oktober 2017 hade cirka 1550 personer av de inskrivna arbetslösa med högst förgymnasial utbildning varit utan arbete i mer än ett år. Det motsvarar knappt 15 procent av länets

²³ Observera att dubbelräkning förekommer, d.v.s. en och samma individ kan räknas in i flera av grupperna

²⁴ Genomsnitt under perioden april 2016 till sept. 2016

samtliga inskrivna arbetslösa. Drygt 20 procent av de med förgymnasial utbildning har inskrivningstider som överstiger två år.

En förklaring till den situation som uppstått för förgymnasialt utbildade är att många jobb rationaliserades bort i spåren av finanskrisen. De jobb som skapades efter krisen har i många fall högre kompetenskrav än tidigare. Det innebär att många av de som blev arbetslösa i samband med krisen 2008-2009 har mycket svårt att konkurrera om de nya jobben. Allt fler arbetsgivare har gymnasiekompetens som minimikrav vid rekryteringar, vilket också bekräftas av Arbetsförmedlingens intervjuundersökningar där det råder störst brist inom yrkena med höga kompetens- och utbildningskrav. Sedan förra hösten har antalet inskrivna med högst förgymnasial utbildning ökat som en följd av fler utomeuropeiskt korttidsutbildade i arbetskraften.

Av de arbetslösa med förgymnasial utbildning är nästan 65 procent födda i ett utomeuropeiskt land, en andel som har ökat stadigt de senaste åren. Det mesta tyder på att gruppen inskrivna arbetslösa som har högst förgymnasial utbildning och utomeuropeisk bakgrund kommer att fortsätta öka, beroende på ett högt inflöde i arbetskraften för denna grupp.

Nyckeln till ett arbete är ofta en avklarad gymnasieutbildning. Arbetslösa som saknar gymnasieutbildning har därför betydligt svårare än andra att få ett arbete. För att behålla anställningsbarheten under ett långt yrkesliv är det dessutom viktigt att ha möjlighet till vidareutbildning och en förutsättning för detta är en god grundutbildning i form av minst gymnasieutbildning.

Arbetslösa födda utanför Europa

Den ökade invandringen medför ett stort årligt tillskott av utrikes födda i befolkningen. Antalet utrikes födda i arbetsför ålder har stadigt ökat sedan och under samma period har antalet personer som är födda i Sverige minskat.²⁵ Utan invandring hade befolkningen i yrkesverksamma åldrar minskat i Uppsala län. De utrikes födda ger därför ett viktigt tillskott till arbetskraften.

Gruppen som omfattar antalet inskrivna arbetslösa med utomeuropeiskt födelseland har ökat både till antal och som andel av de arbetslösa. Den kraftiga ökningen sedan 2008 förklaras delvis av det försämrade arbetsmarknadsläget, delvis av införandet av etableringsreformen under 2010²⁶. Vid årsskiftet 2013/2014 skedde det i Uppsala län en vändning och antalet inskrivna i denna grupp minskade tillfälligt, för att sedan sommaren 2014 öka igen. Denna grupp är den bland de utsatta i vilken antalet inskrivna ökar mest – delvis som en följd av en ökad invandring. Nu uppgår de inskrivna som är födda utanför Europa till omkring 4 700 personer, och det motsvarar cirka 48,5 procent av de inskrivna.

²⁵ Befolkningsstatistiken SCB, 15-64 år.

²⁶ Reformen innebär bland annat att Arbetsförmedlingen övertagit det samordnande ansvaret för etableringsinsatserna från kommunerna

I gruppen utomeuropeiskt födda finns, precis som i övriga utsatt ställning, ett arbetskraftsutbud som arbetsgivarna ofta missar att ta tillvara på. Exempelvis hade en tredjedel av de inskrivna arbetslösa utomeuropeiskt födda i oktober någon form av eftergymnasial utbildning och ytterligare 25 procent hade en gymnasial utbildning. Sammanlagt motsvarar det 2 800 personer inskrivna i länet som är utomeuropeiskt födda och innehar en utbildning motsvarande gymnasiet eller högre.

Arbetsförmedlingen ansvarar med att samordna etableringsinsatser för nyanlända invandrare är att underlätta och påskynda vägen till arbete eller högre studier och ge förutsättningar för egenförsörjning. Arbetsförmedlingen ska tillsammans med personen upprätta en individuell etableringsplan som ska innehålla arbetsförberedande aktiviteter samt undervisning i svenska och samhällsorientering.²⁷ Antalet nya deltagare i etableringsuppdraget har successivt ökat sedan 2013 och inför 2018 väntas ännu fler att omfattas av etableringsuppdraget, både anvisade och självbosatta. Dock ser inflödet i etableringen ut att dämpas under nästa år.

Det höga antalet nya arbetssökande till etableringsuppdraget innebär höga krav på samtliga delar i etableringsprocessen och är en utmaning för Arbetsförmedlingen, Migrationsverket, kommunerna och andra aktörer som har ansvar för etableringsarbetet. I oktober 2017 hade cirka hälften av de nyanlända i länet högst förgymnasial utbildning. Dessa personer behöver stora utbildningsinsatser för att kunna konkurrera om de lediga jobben. Kommunerna har huvudansvaret för grundläggande utbildningar och här behövs omfattande satsningar.

Arbetslösa med funktionsnedsättning

Antalet inskrivna arbetslösa som har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga har sjunkit stadigt de senaste åren – efter att ha ökat flera år i rad efter finanskrisen 2008. Under 2008 reformerades också sjukförsäkringen vilket fick till följd att de som fått sjukersättning i maximalt 914 dagar utförsäkrades och skulle prövas mot den reguljära arbetsmarknaden. De första personerna utförsäkrades i januari 2010 och då började överföringen av personer från Försäkringskassan till Arbetsförmedlingen. I oktober 2017 utgör gruppen knappt 2 000 personer, vilket motsvarar cirka 19 procent av samtliga inskrivna arbetslösa.

Personer med funktionsnedsättning har ofta svårt att konkurrera om jobben med andra arbetssökande. För att en person med funktionsnedsättning ska kunna konkurrera på lika villkor som andra arbetssökande krävs ofta en subventionering av lönekostnaden som motsvarar produktivitetsnedsättningen. Arbeten för personer med funktionsnedsättning konkurrerar ofta med andra subventionerade anställningar, till exempel nystartsjobb.

²⁷ Lagen om etableringsinsatser vänder sig till nyanlända i arbetsför ålder (20-64 år) som har fått uppehållstillstånd som flyktingar eller av flyktingliknande skäl samt kvotflyktingar. Även nyanlända i åldern 18-19 år, som saknar föräldrar i Sverige, omfattas av den nya lagen liksom anhöriga till nyanlända. Den nya lagen trädde i kraft den 1 december 2010.

För inskrivna arbetslösa med funktionsnedsättning blir tiderna utan arbete ofta långa. Över 30 procent av dem som har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga har varit inskrivna i mer än två år i Uppsala län. Av de inskrivna arbetslösa med funktionsnedsättning som får jobb går drygt hälften till ett arbete med stöd. Knappt 3 procent går till nystartsjobb medan resterande fått jobb utan stöd.

Arbetslösa som är äldre (55-64 år)

Av de fyra kategorierna arbetslösa med utsatt ställning utgör personer som är äldre (55-64 år) den antalsmässigt minsta. I oktober 2017 var cirka 1 500 av de inskrivna mellan 55 och 64 år, vilket motsvarar en andel på 15 procent av samtliga inskrivna arbetslösa. Den relativa arbetslösheten för personer i åldern 55-64 är förhållandevis låg, i genomsnitt 4,7 procent i genomsnitt av andra och tredje kvartalet 2017. Men personer som är äldre än 55 år och hamnar i arbetslöshet löper en relativt stor risk att hamna i långa tider av arbetslöshet. En förklaring till de långa arbetslöshetstiderna hos den äldre delen av arbetskraften, trots att dessa personer många gånger har lång och gedigen erfarenhet, kan vara att de arbetat inom ett yrke eller en bransch som är på tillbakagång, till exempel på grund av strukturomvandlingar eller rationaliseringar. En relativt stor andel av de äldre inskrivna arbetslösa har även en funktionsnedsättning, nämligen 30 procent. Vidare har ytterligare 30 procent av gruppen högst förgymnasial utbildning. Antalet äldre inskrivna arbetslösa har varit i stort sett oförändrat under de senaste åren.

Fördjupning

Var tredje inskriven arbetslös är i arbete efter ett år

Bland de inskrivna arbetslösa på Arbetsförmedlingen i Uppsala län i december 2015 hade drygt en tredjedel påbörjat någon form av arbete ett år senare. Bland kvinnor hade 32 procent övergått till arbete och bland männen hade motsvarande 34 procent påbörjat arbete efter ett år.²⁸

Bland de inskrivna arbetslösa som varit utan arbete i mer än 6 månader i december 2015 hade nästan en tredjedel arbete ett år senare. För de inskrivna som varit arbetslösa längre än ett år är motsvarande siffra 28 procent, och för de med inskrivningstider över två år hade 26,7 procent påbörjat arbete efter 12 månader.

Åldern bland de inskrivna arbetslösa påverkar utflödet till arbete tydligt. Bland ungdomar i ålderskategorin 16-24 år som var inskrivna i december 2015 hade strax över en tredjedel arbete efter ett år. Nästan två tredjedelar av dessa hade avaktualiserats till arbete och drygt en fjärdedel hade antingen arbete med stöd eller nystartsjobb. För arbetssökande mellan 25-54 år hade 35 procent ett arbete 12 månader senare. Bland dem som gått ut i arbete hade fler än hälften avaktualiserats till arbete och en tredjedel hade arbete med stöd eller ett nystartsjobb. I ålderskategorin 55-64 år, som generellt står längre från arbetsmarknaden, hade 23 procent av de inskrivna arbetslösa i Uppsala län i december år 2015 börjat arbeta ett år senare. Bland dem hade mer än 40 procent avaktualiserats till arbete och nästan 40 procent hade ett arbete med stöd eller ett nystartsjobb. Resultaten visar tydligt att ungdomar i större utsträckning avaktualiserats till arbete än personer mellan 55-64 år.

Bland de inskrivna arbetslösa i december år 2015 i Uppsala län hade 37 procent av de inrikes födda påbörjat arbete efter ett år. Av de inskrivna arbetslösa som var utrikes födda hade 29 procent arbete efter ett år. Motsvarande siffra för utomeuropeiskt födda var 27 procent.

När det gäller utbildningsnivå så skiljer det sig bland andelen inskrivna arbetslösa i december år 2015 som ett år senare fått arbete. Bland de inskrivna arbetslösa med högst för gymnasial utbildning hade 25 procent fått arbete efter ett år. Det kan jämföras att 36 procent av de med gymnasial utbildning och 37 procent av de med eftergymnasial utbildning fått arbete efter ett år. Detta visar tydligt att utbildning är otroligt viktigt för möjligheten att få ett arbete. Faktum är att just gymnasieutbildning är en glasklar skiljelinje när det gäller möjligheterna att få och behålla ett arbete.

Bland de inskrivna arbetslösa som tillhör etableringen i Uppsala län hade 13 procent av de som skrevs in i december år 2015 ett år senare gått ut i arbete. För gruppen öppet arbetslösa som helhet hade 33,5 procent påbörjat arbete efter ett år och bland de som ingick i ett arbetsmarknadspolitiskt program med aktivitetsstöd hade en nästan lika stor andel, 32,5 procent, gått i arbete efter ett år.

²⁸ Andelsvärdet avser genomsnitt av månadsvärden för perioden januari-oktober 2017, visade som säsongsrensade trendvärden. Andelen till arbete beräknas utifrån antalet inskrivna arbetslösa som går till arbete under respektive månad dividerat med antalet kvarstående inskrivna arbetslösa föregående månad plus [halva] antalet nyinskrivna arbetslösa under den aktuella månaden. Läs mer om omsättningen till arbete i Arbetsförmedlingens rapport *Arbetsmarknadsrapporten 2017*.

Utmaningar på länets arbetsmarknad

Efterfrågan på arbetskraft väntas bli stark i Uppsala och arbetsgivarna planerar fortsatta utökningar av antalet anställda. Företagen kommer dock att få svårt att hitta mycket av den arbetskraft de söker och sysselsättningstillväxten riskerar därmed att dämpas. Skillnaden mellan vad arbetsgivarna söker och de arbetslösas kompetens växer ytterligare vilket försvårar matchningen och ökar risken för långtidsarbetslöshet. Arbetsförmedlingens stora utmaningar för nästa år kommer att vara matchningen till arbete, etablering på arbetsmarknaden för de utomeuropeiskt födda samt att motverka allt längre tider i arbetslöshet. De intervjuade arbetsgivarna, framförallt inom offentlig sektor, är optimistiska och bedömer att efterfrågan på arbetskraft kvarstår på en relativt hög nivå. Bristen på ledig arbetskraft med rätt kompetens inom många yrken kommer att försvåra matchningen ytterligare och försämra sysselsättningstillväxten. Att de som står närmast arbetsmarknaden fortsätter att minska får till följd att andelen som står längre från arbetsmarknaden ökar.

Behovet av insatser inom arbetsmarknadspolitiken ökar. Arbetslösa som står långt ifrån arbetsmarknaden behöver omfattande stöd för att bli matchningsbara mot de lediga jobben. Aldrig har så många arbetslösa stått så långt från arbetsmarknaden. Utmaningarna är dock större än att Arbetsförmedlingen skulle kunna klara det själva utan samarbete med till exempel kommun och försäkringskassa.

Många möter en tuff arbetsmarknad

Av totalt inskrivna arbetslösa i Uppsala län tillhör tre av fyra en grupp med utsatt ställning på arbetsmarknaden och är i behov av extra insatser. Som tidigare nämnts har nästan en tredjedel av de inskrivna i länet högst förgymnasial utbildning och den relativa arbetslösheten för denna grupp är väldigt hög. Samtidigt har många arbetsgivare under senare tid höjt sina kompetenskrav vid rekryteringar och det blir desto viktigare för en arbetssökande att inneha minst gymnasiekompetens. Det är därför nödvändigt för länet att ha en väl fungerande matchningsfunktion i kombination med väglednings- och rehabiliteringsinsatser för att så många som möjligt ska kunna få jobb. Kompletterande utbildning eller omskolning av vissa individer kan behövas. Vidare blir det nödvändigt att arbeta fram strategier för att också stimulera fram jobb där utbildningskraven inte är så höga, som till exempel att utveckla nya lönesubventionerade anställningar. Praktikplatser för att ge färsk arbetslivserfarenhet och nätverk för grupper som inte har det själva kan vara andra verktygsfulla redskap för vissa individer.

De senaste årens ökade antal asylärenden har inneburit ett ökat inflöde till arbetsförmedlingens etablering. Antalet människor som är på flykt i världen är högt men inflödet till Sverige begränsades av politiska beslut. Under slutet av 2015 var antalet asylärenden i Sverige enormt högt – bara i oktober 2015 kom fler än vad som kom under hela 2016. Genom Etableringsreformen och Arbetsförmedlingens ansvar för nyanländas etablering skriver de nyanlända in sig på Arbetsförmedlingen i ett tidigare skede än tidigare. Det är mycket positivt att de nyanlända snabbt ställer sig till arbetsmarknadens förfogande men många av

dem är i behov av olika insatser. Gruppen är heterogen och därför bör Arbetsförmedlingen kunna erbjuda en god individanpassning. Utbildning i svenska språket liksom validering av kompetens och examina är viktiga verktyg. Många i gruppen saknar egna nätverk i Sverige och Arbetsförmedlingen har därför även en viktig uppgift i att vara dessa personers förlängda nätverk gentemot arbetsgivare.

Brist vid rekryteringar

En växande utmaning för Uppsala län under prognosperioden är att möta arbetsgivarnas arbetskraftsbehov. Arbetsgivarna i länet upplever det svårt att hitta arbetskraft med rätt kompetens. Särskilt inom många offentliga verksamheter är bristsituationen alarmerande, när över sju av tio verksamheter uppger att de upplevt brist vid rekryteringar det senaste halvåret. Inom vissa verksamhetsområden, exempelvis barnomsorg och grundskola, har samtliga verksamheter uppgett en bristsituation. I vårens undersökning framkom vidare att en av fyra arbetsgivare i näringslivet har uppgett brist vid rekrytering av ny personal, varav bristen är starkast inom bygg, transport samt information och kommunikation. Inom byggverksamheten har man dessutom ett växande problem med att efterfrågan på flertalet yrken är hög.

Vid en genomgång av vad arbetsgivarna i länet uppger att de har brist på så är det tydligt att bristen hittills mest rör yrken som kräver längre utbildningar men att bristen nu vidgas. I de fall det inte handlar om höga utbildningskrav så är istället ofta kraven på kompetens och erfarenhet höga. Här gäller det för länet att kunna ta till vara på de kompetenser som finns och förbättra matchningen mellan arbetsgivare som har ett rekryteringsbehov med arbetssökande. Det är även viktigt med riktad vägledning för utbildningar och vidareutbildningar varpå ett utökat samarbete mellan Arbetsförmedlingen, kommuner och näringslivet är av central betydelse för att se till att kompetensförsörjningen inom länet säkras.

Bostadsbrist hämmar tillväxt

Även om bostadsbyggandet i länet går en ljusare framtid till mötes råder det ändå stor bostadsbrist i Uppsala län, och framför allt i Uppsala kommun. Länet står inför flera utmaningar som riskerar att kraftigt förvärra bostadsbristen. Det handlar om en fortsatt snabb befolkningstillväxt, stor bostadsbrist bland studenter, en hög andel unga vuxna som tvingas bo kvar hos sina föräldrar allt högre upp i åldrarna och ett stort antal 1990-talister som vill in på bostadsmarknaden. En sådan situation på bostadsmarknaden försvårar rörligheten på arbetsmarknaden och hämmar möjligheterna att behålla och stärka regionens konkurrens- och attraktionskraft. Bristen på bostäder och den låga rörligheten i det befintliga bostadsbeståndet försvårar också för många hushåll att flytta till eller inom regionen. Det påverkar i sin tur rekryteringsmöjligheterna för regionens arbetsgivare.

Strukturarbetslöshet

I en del yrken är utbudet av arbetskraft mycket större än efterfrågan. Arbetslösheten har ökat under senare år i många av dessa yrken. Det gäller vissa yrken inom industrin där utbildningskraven inte är så höga samt en hel del andra yrken med låga utbildningskrav. En del av dem som inte får arbete i dessa yrken saknar gymnasial utbildning eller har en bristfällig utbildning i förhållande till de kompetenskrav som ställs i dag.

Dessa konjunkturrellt hårt drabbade yrkesgrupper består även av arbetslösa som inte fick ett arbete under den förra högkonjunkturen. Personer som söker arbete inom sådana yrken kallas ofta strukturarbetslösa. Gruppen av strukturarbetslösa fylls dessutom på av ungdomar som inte har fullständig gymnasieutbildning och av utrikes födda med kort utbildning. Dessutom riskerar många av dem som förs över från Försäkringskassan till Arbetsförmedlingen att hamna i gruppen strukturarbetslösa. Det finns därför en stor risk att den strukturella arbetslösheten ligger kvar på en hög nivå. Det är viktigt att stärka dessa personers möjligheter att få ett arbete genom arbetsmarknadspolitiska insatser så att strukturarbetslösheten kan minska.

Bilagor

Bilaga 1. Metod och urval

Historia och syfte

Arbetsförmedlingen har gjort prognoser sedan 1960-talet. Den nuvarande metodiken infördes i mitten av 1990-talet. Samtidigt infördes ett enhetligt intervjuformulär. Sedan dess har intervjuformuläret utvecklats och antalet frågor har blivit fler.

Syftet med prognosarbetet är att ge Arbetsförmedlingen detaljerad kunskap om läget och framtidsutsikterna på arbetsmarknaden, vilket är viktigt för förmedlingens arbete med vägledning. Prognosarbetet stödjer på så sätt Arbetsförmedlingens kärnuppgift som är att matcha arbetssökande mot arbetsgivarnas rekryteringsbehov. Det sammanställda materialet är också ett viktigt underlag för planeringen av verksamheten på såväl lokal som central nivå. Ytterligare ett viktigt syfte med Arbetsförmedlingens prognoser är att informera och påverka externa aktörer. Arbetsförmedlingen publicerar en nationell och 21 regionala prognoser två gånger per år, i juni och december.

Metod och undersökningens genomförande

Arbetsförmedlingens prognoser baseras på intervjuer med ett mycket stort antal privata och offentliga arbetsgivare. Intervjuerna görs av arbetsförmedlare och svaren inhämtas genom samtal med arbetsgivarna vid ett besök eller per telefon. Motivet till detta arbetssätt är att den ansvarige arbetsförmedlaren ska ha möjlighet att ställa följdfrågor, bland annat för att minska risken för missförstånd kring frågornas syfte och innehåll.

Frågorna handlar bland annat om arbetsgivarnas bedömningar om efterfrågan på varor och tjänster. Vidare ställs frågor om företagets kapacitetsutnyttjande, antal anställda, rekryteringsbehov, bristyrken samt löneutveckling. På motsvarande sätt får de offentliga arbetsgivarna frågor om utvecklingen för sin verksamhet samt om eventuell övertalighet. Uppgifterna inhämtas under sekretesskydd enligt SFS 2009:400 (Offentlighets- och sekretesslagen) 28 kap 12§. Arbetsgivarna har ingen juridiskt bindande skyldighet att delta i Arbetsförmedlingens undersökning.

Resultaten av intervjuundersökningen utgör den viktigaste källan till prognosbedömningarna. En analys och sannolikhetsbedömning av svaren görs dock även med hjälp av annan statistik och med hänsyn till andra faktorer som påverkar utvecklingen på arbetsmarknaden.

Urval och svarsfrekvenser

Basen för Arbetsförmedlingens prognoser är intervjuer med ett representativt urval av arbetsställen^[3] hämtade från Statistiska centralbyråns (SCB) företagsregister. Från och med 2013 avser urvalen arbetsställen med minst fem anställda. För arbetsställen med fler än

^[3] Med arbetsställe avses ett företags lokala arbetsplats.

100 anställda är undersökningen en totalundersökning. Urvalet är stratifierat utifrån näringsgren (enligt SNI 2007), arbetsställestorlek^[4] och region. Samma urval används normalt i ett år (två prognostillfällen) innan det byts ut mot ett nytt. Urvalet är anslutet till SCB:s Samu-system.

För att vara en urvalsundersökning är antalet intervjuade arbetsställen stort vilket gör att tillförlitligheten totalt sett bedöms som god. I den senaste undersökningen ingick 362 arbetsställen inom det privata näringslivet i Uppsala län och svarsfrekvensen blev 70,3 procent. Det sker även intervjuer med representanter för olika verksamhetsområden i landets samtliga kommuner och landsting samt med ett antal statliga arbetsgivare. I den senaste undersökningen ingick 80 offentliga arbetsgivare i urvalet i Uppsala län och svarsfrekvensen uppgick till 88,6 procent.

^[4] Urvalet är fördelat på följande storleksklasser: 5-9, 10-19, 20-49, 50-99 samt 100- anställda.

Bilaga 2. Definitioner

Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator för näringslivet

Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator visar arbetsgivarnas bedömningar av hur efterfrågeläget kommer att utvecklas under de kommande 6 månaderna. Indikatorn bygger på underlag från Arbetsförmedlingens intervjuundersökning och presenteras för det privata näringslivet. Värdet 100 motsvarar det historiska genomsnittet, och indikerar därmed ett normalt förväntningsläge. Värden över 100 visar ett starkare förväntningsläge än normalt och värden över 110 ett mycket starkare förväntningsläge än normalt. På motsvarande sätt visar värden under 100 ett svagare förväntningsläge än normalt och värden under 90 ett mycket svagare förväntningsläge än normalt.

Nettotal

Nettotalen är ett mått på arbetsgivarnas förväntningsläge. Talen beräknas som den andel arbetsställen som bedömer att efterfrågan på deras varor och tjänster kommer att öka minus den andel arbetsställen som bedömer att efterfrågan kommer att minska.

Inskrivna arbetslösa

Inskrivna arbetslösa är summan av öppet arbetslösa och deltagare i program med aktivitetsstöd. Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik tillhör inte Sveriges officiella statistik. Den officiella arbetslöshetsstatistiken redovisas av Statistiska centralbyrån (SCB) i deras Arbetskraftsundersökning (AKU).

Registerbaserad arbetskraft

Den registerbaserade arbetskraften utgörs av:

1. Den förvärvsarbetande nattbefolkningen (enligt SCB:s Registerbaserade arbetsmarknadsstatistik, RAMS).
2. Öppet arbetslösa (inskrivna på Arbetsförmedlingen).
3. Personer i program med aktivitetsstöd (inskrivna på Arbetsförmedlingen).

Den registerbaserade arbetskraften används för att redovisa andelen arbetslösa i Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik. Samtliga uppgifter avser åldersgruppen 16-64 år.

Bilaga 3. Arbetslöshetens sammansättning

Inskrivna arbetslösa 16-64 år som andel av registerbaserad arbetskraft i respektive grupp, genomsnitt av kvartal 2 2017 och kvartal 3 2017, Uppsala

Kommun	Totalt 16-64 år	Kvin- nor	Män	Unga 18- 24 år	Äldre 55-64 år	Inrikes födda	Utrikes födda	Utbildning		
								Högst för- gymnasi- al	Gym- nasial	Efter- gymnasi- al
Håbo	4,2	4,2	4,2	6,9	4,6	3,0	11,0	9,4	3,3	3,8
Älvkarleby	11,6	11,3	11,8	23,1	7,6	6,1	42,9	30,1	7,1	9,9
Knivsta	3,0	3,1	2,9	3,8	3,2	1,7	11,8	10,5	2,4	2,2
Heby	5,4	5,3	5,5	9,4	3,7	3,5	22,2	13,9	3,6	4,7
Tierp	8,8	8,9	8,6	14,8	5,5	5,6	32,3	24,0	6,2	6,0
Uppsala	5,9	5,1	6,6	7,4	4,8	2,9	17,0	21,0	5,3	4,0
Enköping	6,1	6,1	6,0	9,1	4,5	3,3	23,3	17,5	4,1	5,1
Östhammar	3,9	4,1	3,7	5,5	3,1	2,7	17,1	9,6	2,8	3,7
Uppsala län	5,8	5,4	6,3	8,2	4,7	3,2	18,3	18,5	4,7	4,2
Riket	7,4	7,0	7,7	10,1	6,2	3,9	21,9	22,4	5,8	5,0

Källa: Arbetsförmedlingen och SCB (RAMS)

Fakta om prognosen

Arbetsmarknadsutsikterna för Uppsala län är en del av Arbetsförmedlingens prognosarbete.

På vår webbplats arbetsformedlingen.se/prognoser kan du läsa mer om vårt prognosarbete. Där hittar du även arbetsmarknadsutsikter för alla län och för landet som helhet.

Om du är intresserad av mer information om framtidsutsikterna för ett speciellt yrke rekommenderar vi vår webbapplikation *Yrkeskompassen*. Se arbetsformedlingen.se/yrkeskompassen. Där beskriver vi jobbmöjligheterna det närmaste året för nära 200 yrken. Dessa yrken täcker tillsammans cirka 80 procent av arbetsmarknaden. För drygt hälften av yrkena bedöms även jobbmöjligheterna under de närmaste fem och tio åren.

I rapporten *Var finns jobben?* presenteras en sammanfattning av yrkesprognoserna per yrkesområde på riksnivå.

I broschyren *Jobbmöjligheter*, som publiceras länsvis, presenteras yrkesprognoser på regional nivå.

Nästa arbetsmarknadsprognos presenteras i juni 2018.